

גליון מורחב ומיוחד לרגל יומא דהילולא כ"ה תשרי תשפ"ו

גליון שבועי בעשונת ותרנת
של מרנא ורנא החתם סופר זי"ע

היכל החתם סופר

**תגלית
מרעישת**

החידושים האבודים

של רבינו החתם סופר על מסכת גיטין
נרכשו ע"י היכל החתם סופר | עמוד 5

פרסום ראשון:

כתב היד שבו מזכיר רבינו
את הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע | עמוד 11

גילוי מפתיע בעולם:

נמצא ונקנה ביתו הקדוש והמקוה
של רבינו זי"ע בדרעזניץ | עמוד 17

הצעה נדירה

למפעלות הקודש של מפעל
'היכל החתם סופר' | עמוד 26

בצילא דמהימנותא

חג הסוכות בצילו של
מרנא החתם סופר | עמוד 14

"דער הייליגער חתם סופר"

גיצי אש וניצוצי אורה ממשנתו של רבינו החתם סופר זי"ע,
מהכלו של מרן פאר הדור כ"ק הגה"צ
רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א | עמוד 8

משולחן מלכים

תמיהות ועיונים בדברי תורתו של רבינו החתם סופר זי"ע
מאת מרן גאון ישראל ראש הישיבה
הגאון הגדול רבי דוב לנדו שליט"א
נכתב במיוחד לגיליון "היכל החתם סופר"

עמוד 3

שי"ח קנדיש

פוסקות קדש על מאור החיות
מרנא החתם סופר זי"ע
שנשטעט מיוסעמיט טקוית ספי"ט ה'תשנ"ח
מודר רבי חיים קניבסקי זללה"ה | עמוד 6

דבר המערכת

ברגשי קודש אנו מתכבדים להגיש בפני קהל אוהבי תורת משה רבינו איש האלוקים מרנא החתם סופר זיע"א, גיליון נכבד זה היוצא לאור במהדורה מיוחדת לקראת יומא דהילולא. תוכנו מלא וגדוש בפרקי תורתו ומשנתו, דרכיו בקודש ותהלוכות חייו של משה רבינו מהימנא, רבן של ישראל ענק הדורות, שתורתו זכינה להפיץ, ובקדשיו זכינה לעסוק במסגרת המפעל העולמי "היכל החתם סופר".

"היכל החתם סופר" הוקם במטרה להפיץ את תורתו ומורשתו של אותו צדיק, אשר כל בני ישראל נשענים עליו קרוב למאתיים שנה. כשנתבונן, נראה כי רבינו החת"ס, יחיד היה בדורו ובדורות שלפניו ושלאחריו, הן בתורתו הכוללת כל חלקי התורה, וכולה נתקבלה כאבן יסוד בעולם היהודי כולו, הן ספריו על התורה ובדרוש ואגדה נתקבלו בכל תפוצות ישראל, והן בהלכה, הגהותיו על שו"ע ותשובותיו הפכו לנכס צאן ברזל בכל מקצועות ההוראה וההלכה, והן חידושיהו על הש"ס אשר כמעט אין לך סוגיא הנלמדת בעיון מבלי דעתו הקובעת של רבינו החת"ס.

זכה רבינו להיות יחיד בדבר זה, שכל ספריו, הן בדרוש ואגדה, והן בהלכה, והן על הש"ס, נקבעו ונתקבעו בכל תפוצות ישראל, בכל המגזרים ובכל החוגים ובכל העדות, כי זה האיש משה אמת ותורתו אמת!

אין ספק כי גולת הכותרת בין שלל הפעולות של המפעל הקדוש "היכל החתם סופר", אשר מעט מפעולותיו תוכלו לראות בגיליון שלפניכם, הינו **הגיליון השבועי "היכל החתם סופר"** היוצא לאור מידי שבוע בשבוע, ומודפס בעשרות אלפי עותקים בכל רחבי העולם היהודי בארץ ישראל ובארצות הגולה, ונקרא בשקיקה על ידי מאות אלפי יהודים. התגובות הנלהבות הזורמות למערכת, מעידות כאלף עדים על הצמאון הגדול בכל רבדי הציבור לתורת מרנא החתם סופר, ומורין אלו באצבע של זהב, כי אכן מ"היכל החתם סופר" יוצאת הבשורה, תורת החתם סופר עולה מעתה ביתר שאת וביתר עוז על שולחן השבת במאות אלפי בתים!

פעולות אלו מצטרפת לשאר פעולות שחרט "היכל החתם סופר" על דגלם, כמו **המערכת הטלפונית "קו ההיכל"**, שבו מאות רבות של שיעורים בתורתו ומורשתו של רבינו החתם סופר, בארבע שפות שונות, וכן שירות שליחת קויטל לציון רבינו הקדוש לכל מי שחפץ בכך, כמוכן ללא תשלום וללא בקשות תרומה כל שהן, למען יוכלו עמך בית ישראל להזכיר בקשתם בציון המצויינת ולפעול ישועות לכלל ולפרט. ואין לנו שיור רק התורה הזאת, כדי להגביר חיילים לתורה, הגו ב"היכל החתם סופר" **תוכנית מיוחדת ללימוד הש"ס** על ידי רבבות אלפי ישראל, ואכן, זכינה כי בזכות מבצע לימוד הש"ס שנלמד לעילוי נשמות רבינו החתם סופר וצאצאיו שלא השאירו זש"ק, נלמדו במשך החודשים האחרונים למעלה מרבע מליון דפי גמרא! אין לך "ישיבה על קברו" גדול מזה!

מחיל אל חיל, לקראת השנה הקרובה יוצאים ב"היכל החתם סופר" במבצע ענק **"עולם הבא מסכת"**, אשר פרטיו מתפרסמים לראשונה בגיליון זה.

ושרשרת הזהב נשזר בחוליא גדולה וקדושה, הלא היא **גאולת בית רבינו זי"ע בדרעזניץ, ועמו המקוה**, מים חיים הנובעים עד היום הזה, אשר בו טבל וקידש עצמו בסילודין רבינו החת"ס זיע"א.

כולנו תפילה שנזכה להמשיך במפעלות הקודש, וזכותו הגדולה תעמוד למפעל הקדוש ולעומדים בראשו, יחד עם כל עמך בית ישראל, להוושע בכל מידי דמיטב, להמשיך ביתר שאת וביתר עוז להפיץ תורתו הקדושה.

במחנה

גיליון מורחב ומיוחד מבית 'היכל החתם סופר'
יו"ל לרגל יומא דהילולא כ"ה תשרי תשפ"ו

2 דבר המערכת

3 משולחן מלכים

מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א

4 משא ומתן בספרי רבינו

הגאון רבי אברהם גנחובסקי זללה"ה

5 החידושים האבודים

של רבינו החת"ס על מסכת גיטין

6 שי"ח קודש

סיפורים ממרן הגר"ח קנייבסקי זללה"ה

8 דער הייליגער חתם סופר

הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א

11 דברי הקדושת לוי

בתורת מרן החתם סופר

14 סוכות בצילא דמהימנותא

של מרנא החתם סופר

17 המקוה בדרעזניץ

של רבינו החתם סופר

20 הצלת ציון

מרן 'החתם סופר' זי"ע

23 בימים ההם

תיאור הסתלקות החת"ס בראי התקופה ההיא

25 לולבים אחרי סוכות...

סיפור לחג הסוכות

26 הצצה נדירה

למפעלות הקודש של מפעל 'היכל החתם סופר'

יו"ל על ידי:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת

מורשת החתם סופר

להצטרפות לקבלת הגיליון באימייל:

chasamsofer3@gmail.com

משורחן מלכים

תמיהות ועיונים בדברי תורתו של רבינו החתם סופר זי"ע

מאת מרן גאון ישראל ראש הישיבה
הגאון הגדול רבי **דוב לנדו שליט"א**

נכתב במיוחד לגיליון "היכל החתם סופר"

לטובת הוגי התורה העוסקים במשנתו
ותורתו של רבינו זי"ע

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי **דוב לנדו שליט"א**

✧ מלח בליל שבת

ראיתי במנהגי חת"ס דלא היו מביאין לפניו מלח בסעודת ליל שבת, דאין הקרבה בלילה³, וצ"ע הא משכחל בנסכים הבאין בפני עצמן [שכתב האו"ש פ"א מחגיגה שקרבים בשבת כי אין בהם מלאכה], למש"כ הרמב"ם פט"ז ממעשה"ק הי"ד דטעונים מלח.

מיהו יש בזה מקום דיון אי נסכים הבאים בפני עצמם בנדבה באים בלילה. אף שפשטות הסוגי' תמורה י"ד ב' שהם באים בלילה, הנה בתוס' מנחות כ"ה א' [ד"ה ואימא עון שמאל] מבואר שאינם קרבים בלילה [ודברי הגמ' תמורה דוקא בבאים מחמת זבח אלא שלא קרבו עמו]. שכתבו שפסול לילה לא הותר מכללו, אף שהותר בהקטרת אברים, אינה עבודה המעכבת כפרה. ואם נסכים הבאים בפני עצמם כשרים בלילה, הרי הותר לילה גם בעבודה המעכבת. ועי' בלשון השי"מ זבחים (בהשטות) ח' א', ובתו"י יומא כ"ט א'.

✧ יש כח ביד ישראל להוציא המורדים מכלל האומה

ז"ל החת"ס בחי' לאו"ח סי' ל"ט, עי' בתו"ט מ"ד פ"ז דנדה דתמה על כותים אי גרי אמת הן איך עשאו כנכרים לטהר נדות שלהם, ונראה לפע"ד שיש כוח בכלל ישראל להוציא המורדים מכלל האומה ויחזרו [פ], יתהו [ה] לגויים גמורים אף להקל, עכ"ד החת"ס. ויש לפרש לפי דרכו מה שאמרו בגמ' יבמות י"ז גבי עשרת השבטים, לא זוז משם עד שעשאו עובדי כוכבים גמורים.

ומצינו אם כן, נכרי שאינו משבעים אומות [ואינו מתכפר בפרי החג].

ויל"ע, אי הוה הך ישראל ממזר מעיקרא, אי נשאר ממזרותו, או דלמא כיון דמתהוה לגוי הדרינן לכללא דאין ממזרות לגוי גם בכה"ג שהי' ממזר כבר, ופקעה ממזרותו, ונפ"מ לכותי שירצה להתגייר בזמן הזה.

3. טעם הבאת מלח על השולחן כי שולחנו של אדם כמזבח והאכילה כקרבן [דמ"א או"ח קס"ו ה']. ואף בלילה שאין מביאים קרבנות היו מקטירים את אימורי קרבנות היום. אבל בליל שבת שאסור להקטיר אימורי חול, אין כל הקרבה.

בתשובת חתם סופר יו"ד סימן רפ"ו צידד לומר ששיעור י"ד יום שאמרו להשרשה הוא לחומרא, שאחר י"ד יום ודאי השריש, אבל יש נטיות שמשרישות אחר ג' ימים, לפיכך לענין ערלה בחוץ לארץ שספיקו מותר וכל המיקל בארץ ישראל הלכה כמותו בחו"ל, לא בעינן י"ד יום להשרשה וסגי בג' ימים.

וצ"ע דהא אזלינן בשיעור זה נמי לקולא, דהא רבעי פטור מתרומות ומעשרות [רמב"ם מע"ש ט' ד']. ואי ספק הוה, דלמא נשרש קודם ותו לא הוי השתא רבעי, והוה לן לחייב בארץ ישראל מספק. ומשמע די"ד יום הוו ודאי.

✧ מת מצוה מתיר לפני עיוור

בשו"ת חת"ס יו"ד של"ח נשאל מעיר אחת שהרופא כהן ומנימוסי המדינה שאין המתים נקברים עד אחר שבדקו הרופא ומעיד עליו שנתיאש, והרופא הוא מהמון הפריצים, ושאלו אי מותר לקרוא לו שהוא נכשל בטומאת מת. והשיב, נ"ל אם אי אפשר להם לסלקו הרי המתים מוטלים בבזיון בלי קבורה והוה לי' מת מצוה שאין לו קוברים שכהן מטמא לו, ונהי שאין זה

היתר והתנצלות להכהן מ"מ כיון שהוא אינו שומע לקול מורים ואין בידינו לסלקו אי"כ לדין ה"ל מת מצוה ומותר, וזה היתר ברור. עכ"ד.

וצ"ע היכא אשכחן דכבוד הבריות דוחה לאו גמור דלפני עיוור. [ואמנם, עי' כע"ז במשנ"ב תקכ"ו ל"ב מיהו כו"].

1. שאין כבוד הבריות דוחה לאו דאורייתא מלבד טומאת כהנים שפרט הכתוב להיתר [עי' רמב"ם פ"י מכלאים ה"ט]. ויש לדון עוד, אם לפני עיוור הוא איסור בין אדם לחבירו [עי' שער דעה יו"ד ק"ס ח', חור"א יו"ד סי' כ"ד], שלכ' אין ראוי בו היתר.

ואין לומר דכה"ג חשיב שהכהן מכשיל את עצמו ואין זה לפני עיוור כלל, שעיקר דברי החת"ס שהוא מת מצוה בא להתיר להכשיל את הרופא אף שיש בזה לפני עיוור ומסייע, ע"ש.

2. שהתירו לחפור קבר למת במועד ובלבד שלא יקצוץ ולא יתן מעות בחוה"מ. ואם החופר אינו מסכים בלי קציצה או מעות מזומן יתנו לו מעות אף שעבירה היא בידו, לקרובי המת מותר. משמע שכשהתירו איסור, גם איסור לפני עיוור שלו הותר.

**תשובות לשאלות מרן גאון ישראל שליט"א, יתקבלו במערכת עד ר"ח חשון הבעל"ט
כלל המשיבים יכנסו לגורל החודשי של מדור 'לחידודא' הקבוע בגיליון "היכל החתם סופר"**

פרס שני:
שלושה זוכים
כל אחד ב-400 ש"ח

פרס ראשון:
1000 ש"ח

התשובות הנבחרות ביותר יהיו אי"ה לעיני גדולי הדור!

תשובות ניתן לשלוח באופנים הבאים:

במייל:
CH3131325@gmail.com

בפקס:
077-317-9101

יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים | יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

משא ומתן בספרי רבינו על התורה

מלוקט מעט מזער
מתוך שולחנו הגדול של
הגאון רבי **אברהם
גנחובסקי** זללה"ה

עשו לא הביא שני שערות ונשאר בקטנותו
- ולכן לא מחו בו אביו ואמו || היאך גילחו
את יוסף ביום ראש השנה, והאם יש בזה
היתר של 'אוכל נפש' || איך לבש יעקב
את בגדי עשו בלא רשותו, ומה השייכות
למשכונות של נכרים בליל הסדר || באיזה
דין נחלקו אברהם ושרה

באמת היה באפשר להוציא ספר שלם עב כרך מדין ודברים שעסק הגאון זצ"ל במשנת רבינו החתם סופר, בסוגיות בתשובות בפסק ואף בדבריו על התורה. כאשר חיבה יתירה נודעת לו לתורת רבינו. פן נוסף לזה באשר היתה זוגתו של הגאון מצאצאי רבינו החתם סופר. וכך גם נהג שנים רבות למסור שיעור בתורת מרגא החת"ס ביום ההילולא [בבית המדרש פרשבורג בבני ברק]. ומה נפלא הדבר כאשר נפטר הגאון זצ"ל בדיוק ביומא ההילולא רבא דרבינו - ביום כ"ה תשרי תשע"ג, זכותם יגן עלינו.

לפנינו נצטט כמה קטעים בודדים מה שדן הגאון זצ"ל בדברי תורת רבינו החתם סופר בספריו על התורה - תורת משה וחתם סופר.

הידור מצוה או זריזין מקדימין

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם וכו' מהרי
שלש סאים קמח סלת לוי' ועשי עגות
(בראשית יח, ה)

(א) קמח וסלת הם שני דברים נפרדים, וצריך להבין כוונת הכתוב - "קמח סלת", ובאמת רש"י כבר פירש שהם דברים נפרדים, שהקמח היה לבישול הקדירה והסלת לאפיה "סלת לעוגות, קמח לעמילן של טבחים לכסות את הקדירה לסלק את הזוהמה", אבל הרמב"ן לא פירש שהם דברים נפרדים אלא שהכוונה לאברהם שתעשה מהקמח עוגות והיא עשתה מהקמח סולת ואח"כ אפתה. [ע.ש. ברמב"ן משמע שאברהם אמר לה לעשות מהקמח סולת ועשתה רצונו אבל בכת"י בהקדמה לחולין הבין ברמב"ן שענין זה היה נידון בין אברהם ושרה ובדרך כלל. וידועים דברי הש"ס בב"מ דף פ"א א' דמכאן שאשה עיניה צרה באורחין, וברש"י מבואר (שלא כרש"י על החומש), שהיא אמרה קמח והוא אמר סולת].

היוצא, דלהרמב"ן אברהם סבר לאפות מהקמח והיא עשתה סולת וממנו אפתה, ומה שהיה הנידון ביניהם, כתב החתם סופר בפתיחתא למסכת חולין, דב' כללים יש לנו - זריזין מקדימין למצוות, ועוד הידור מצוה (ומצוה מן המובחר). ולאברהם אמר לקיים זריזין מקדימין למהר ולאפות מהקמח, אבל שרה אמרה לעשות את ההידור, ואע"פ שמחמת כך יתעכב הדבר ולא תקיים זריזין מקדימין. ודברי חת"ס אלו הם נפ"מ בכמה דינים, וכגון כשיש לו בחול המועד לארוג בגד ויכול להתעכב מלחבוש על שיקנה מהודר יותר, וכל כהאי גוונא.

והחת"ס הביא שם דבתשובות הרב"ז מסתפק אם זריזות מצוה עדיף או מצוה מן המובחר עדיף, והעלה דלמהר המצוה עדיף אפילו לא יהא מובחר כל כך (וכאברהם אבינו ע"ה). [ומסתברא כוונתו לתשובת הרב"ז לענין מי שהיה בבית האסור ונתנו לו אפשרות לצאת יום אחד להתפלל בציבור ולקיים מצוות והשאלה היא האם ימתין לצאת השנה או יום הכיפורים כדי שישמע גם שופר ויקיים עוד מצוות, או דלמא יבקש לצאת מיד ויקיים בכך את המצוות ההם, ומכרע הרב"ז שידורו יוצא. וגם אם כשמזדרז יקיים רק דרבנן ואם ימתין יוכל לקיים אח"כ מצוות דאורייתא]. ומבואר דעת הרב"ז כמו שהבין בחת"ס דזריזות עדיף.

(ב) אך הנה בתרומת הדשן נשאל זריזות או הידור, ופסק דהידור עדיף, והביא ראיה מקידוש לבנה שאומרים על מוצאי שבת כיון שהוא מהודר יותר (והיינו בשעה דמצוי). [ובאמת בקידוש לבנה מצינו דעות שידורו ולא ימתינו למוצאי שבת אך אפשר דהם סבירא להו שהקדמה במוצאי שבת אין זה הידור חשוב בהשוואה שיש להמתין לזה, וכ"כ יש לומר עוד דאם יאחר ימתין להידור יפסיד שהמצוה תפסיד לגמרי ולכן זריזות קודמת לכ"ע, שהרי יכול להפסיד המצוה].

ואפשר ליה לחלק בין נידון הרב"ז לנידון התרומת הדשן. בשני מצוות, לה"ג יזדרז ויקיים המצוה הראשונה שבאה לפניו וכמו שהכריע הרב"ז לצאת אותה מצוה, שאפשר לו לקיימה בב' אופנים והאחד יותר מהודר, כה"ג, לה"ג ימתין ויהדר, וכלומר דגם הרב"ז מודה בכה"ג לשרה ולאברהם, דהלכה כשרה אמנו ע"ה שראוי להמתין באותה מצוה ולעשותה בהידור. (אבל דעת החת"ס אינו כן שהוא לא חילק כן).

[והנה במצוות של מצות הכנסת אורחים לומר גם לאידך גיסא, שאף אם נכריע כבתרומת הדשן שהידור עדיף, הכנסת אורחים שאני ובהכנסת אורחים ראוי להדור, כיון שבהכנסת אורחים אין זה תמיד מצוה אחת שיש ב' אפשרויות לקיימה - בזריזות או בהידור, כיון שאם מתעכב מפסיד את המצוה של הכנסת אורחים (של שעה זו) וכגון שהאורח רעב לאכול וטובתו היה שיקבל לחם קמח בזריזות ולא לחם סולת. אבל בכמה פעמים שאה"נ דכאי לו לאורח להתמתן ולאכול מאכלים מהודרים, וצ"ל].

עשו היה דינו קטן שלא הגדיל

ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער
ויקראו שמו עשו (שם כה, כה)

כתב החתם סופר (ע"ה"ת שהוציא הגר"י שטרן) דעשו היה דינו קטן, ולא התחייב במצוות, דהרי לא הביא ב' שערות שנולד כולו מלא שער, ואיתא בגמרא יבמות (פ' א') דבכהאי גוונא נעשה בר מצוה רק אחר שעברו רוב שנותיו, דבאותה שעה נעשה גדול למפרע, וחייב למפרע על כל מה שעשה. [וצריך עיון הא יתכן דנוספו לו עוד ב' שערות]. וכתב החתם סופר דמשום הכי לא מחו בו רבקה ויעקב, דקטן אוכל נבילות אין בית דין מצווין להפרישו.

ויש לעיין בדבריו מכמה אנפי:

א. לכאורה תיקשי דאע"פ דהוי קטן, וליכא ביה חיוב לאפרושי מאיסורא, מכל מקום אמאי לא היה חיוב לחנכו מחמת מצוות חינוך. ויש ליישב דחובת חינוך הוי רק בגוונא דשייך שהקטן יתחנך, אבל בגוונא דבלאו הכי לא יצליח למונעו מלחטוא, אין כאן חובת חינוך, אלא אכתי איכא הא דמצווין לאפרושי מאיסורא, והרי בקטן אין מצווין.

ב. תו קשיא, דהרי אם יחיה רוב שנותיו, יהא גדול למפרע, ואם כן כבר עכשיו יתחייבו להפרישו מספיקא, דאולי יתברר למפרע דהיה גדול, וגדול דעושה עבירה חייב להפרישו. ולכאורה איכא חיוב להפריש גם מספק מעבירה, וכעין הא דאיכא למידן אם דינא דכופין על מצוות עשה אמרינן גם בספק מצווה. ובחתם סופר (יו"ד סי' רמ"א) כתב לדבר פשוט דכייפינן למנוע ספק איסור. ובתשובות נודע ביהודה (ח"מ סי' ל"א) משמע דאין כפיה בספק מצווה. [ועיין במנחת חינוך מצוה כ"א].

ג. הנה הקשו קמאי היאך יצחק רצה לאכול מהגדי שעשו שחט, הרי שחיטת עובד עבודה זרה פסולה, והוי נבילה. ולדברי החתם סופר יש ליישב, דכיון דעשו הוי קטן לא חשיב עובד עבודה זרה, ולא נפסלה שחיטתו. [אך אכתי תיקשי מהא דשחיטת קטן פסולה שאין עומדים על גביו, ואם כן היאך מנך יצחק על שחיטתו].

ד. ובעיקר הדין דבעבר רוב שנותיו נעשה גדול למפרע, וחייב למפרע על עבירה שעשה, יש לעיין אמאי חייב, הרי בשעת עשייתו לא היה יודע דיתחייב, דהרי איכא למיחש דלמא ימות ולא יגיע לכליל חיוב. ויש ליישב דמכל מקום הוי ספיקא ואסיירא מספק, וגם מדינא לא חיישינן שמא ימות.

ועוד צריך תלמוד, דהא איכא עוד ספיקא, דשמא יביא ב' שערות ואז לא נעשה גדול למפרע, אלא נשאר דינו קטן עד שהביא הב' שערות, והשתא איכא ספק ספיקא לקולא, דספק ימות, וספק יביא ב' שערות. ויש ליישב

דהוי ספק אחד, האם השתא הוי קטן או גדול, וצד הקטנות יתכן או על ידי שימות, או על ידי שיביא ב' שערות, אך הוא צד אחד, דהוי קטן ואינו סריס.

✳ יעקב לבש בגדי עשו בלא רשותו

ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אִשָּׁר אִתָּהּ בְּבֵית וְתַלְבֵּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן (שם כז, טו)

יש להקשות, היאך רבקה נתנה ליעקב בגדי עשו, הא יעקב הוה שואל שלא מדעת דהוה גזלן, וכן רבקה קא שולח יד בפקדון.

ויש לזון ליישב בכמה אנפי:

א. החתם סופר (עה"ת הוצאת הגר"נ שטרן) מיישב, דהרי היה ליל פסח, ואז מותר להשתמש במשכונות של נכרים, והנה האי דינא איתא במגן אברהם (סי' תע"ב סק"ב) דהמהרי"ל לא היה משתמש במשכונות של נכרי כי אם בליל הסדר, והקשה המגן אברהם היאך מותר, הרי שואל שלא מדעת הוי גזלן, ואטו בליל הסדר מותר לגזול, ומיישב המגן אברהם, דכיון דאינו משתמש בהמשכונות אלא פעם אחת בשנה, אגן סהדי דהנכרי אינו מקפיד, ולפי"ז תיקשי, דלכאורה הכא ליכא אגן סהדי, דהרי עשו לא היה מסכים שיקחו בגדיו כיון דכך יוכל יעקב לקחת ממנו הברכות.

[תו כתב החתם סופר דההיתר לקחת המשכונות הוי דוקא מנכרי ולא מישראל, ומשום הכי לא חשש יצחק שיעקב יקח הבגדים, דיצחק לא חשד בעשו אלא החשיבו כישראל, משא"כ רבקה סברה דעשו הוי ישראל מומר ודינו כגוי, וצריך עיון דבפשוטו גם במשכונות דישאל שרי, דנימא אגן סהדי, ובתנאי דליכא איסור ריבית].

ב. תו יש ליישב, דכיון דעשו מכר הבכורה אם כן הברכות מגיעות ליעקב, והרי נראה דמותר לגנוב כדי למנוע אדם מלגנוב, כגון, אם יודע שחבירו רוצה להגיע עם סוס לשדהו הרחוקה ולגנוב, מותר לגנוב ממנו הסוס על מנת למנועו מהאי גניבה, וטעמא דמשום דלאפרושי מאיסורא, [או משום דעביד דינא לנפשיה], ואם כן הכי נמי על ידי גניבת הבגדים ימנעו מעשו לגנוב את הברכות מיעקב.

ג. תו יש ליישב, דודאי עשו היה חייב ליעקב ממון, כי הזיקו או גזלו, ויעקב לא היה יכול לתובעו בדין, ואם כן כשם שיעקב היה יכול לעשות גוויינא לגבות כל החפץ, הכי נמי יכול לגבות שימוש בחפץ.

ד. תו יש ליישב, דאם נימא דעשו גנב בגדי

החמודות מנמרוד, אם כן לא הוה של עשו דלא קנאם, ואף אם נתיימש, הא באיסורא אתי לידיה, [ויש לעיין מהו בגנב נכרי, ועיין בסוגיא דאונכרי בסוכה ל'].

ואי תיקשי היאך השתמשו בלא רשות נמרוד או יורשיו, יש לומר דמסתמא נמרוד היה מסכים כדי להנקם מעשו שגנבם, [או אולי היה מסכים גם בלא הכין].

[ובנחל קדומים ביאר אמאי קאמר קרא חמודות, דהרי קשה היאך רבקה הליבישה את יעקב בגדי עשו, והא בגדי עשו הארץ מטמאים, לכך קאמר קרא החמודות, דחמד הבגדים מנמרוד, ובגדי נמרוד היו בגדי אדם הראשון, דנעשו מעור של לויתן, ועור דג אינו מטמא].

ה. תו יש ליישב, דאילו עשו היה יודע שבאמת על פי הדין הברכות מגיעות ליעקב, והוא רוצה לקחתם שלא כדין, היה מסכים שיקחו הבגדים כדי לעכבו, ואם כן זכין לאדם שלא בפניו.

אבל זה אינו, דהא חזינן דאי אפשר לשחרר עבד מפאת זכין כיון דבהפקירא ניחא ליה, אע"ג דבעצם הוי זכות.

ו. שמעתי ליישב בשם אחד מגדולי הדור שליט"א, דהנה בגמרא בבא קמא ק"ט א' אמרינן דאסור לאבד ממונו דמוסר, דאע"פ דמותר להורגו, והרי לא יהא ממונו חמור מגופו, מכל מקום לענין ממונו אמרינן דלמא הוה ליה זרעא מעליא.

✳ היתר ליוסף לגלח בראש השנה

ויגלח ויחלף שְׂמַלְתּוֹ וַיְבֹא אֶל פְּרָעָה (שם מא, יד)

איתא בקרא דיוסף הצדיק גילח, ותיקשי דהא איתא בגמרא ראש השנה (י' א') דיוסף יצא מבית האסורים בראש השנה, ואם כן היאך גילח, הא אסירא ביום טוב משום מלאכת גזוז.

והחתם סופר (בתורת משה) מיישב דיוסף אמר לנכרי לגלחו, לפי מה דסובר השי"ן (נקודות הכסף י"ד ס' קצ"ח על ט"ז סק"ה) דשרי לומר לנכרי לגזוז צפרניים לצורך טבילה בשבת דהוה שבות דשבות במקום מצוה, אם כן הכי נמי הוה לצורך מצוה דכבוד המלכות.

ויש לזון בדבריו מכמה אנפי:

א. **אי גילוח הוה צריכה לגופה** - הנה נחלקו תוספות (שבת צ"ד ב' ד"ה אבל) והריב"ש (סי' שצ"ד) בכל גילוח ונטילת צפרניים, דעת התוספות דהוה ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה, דדוקא בצריך

להשערות חשיבא צריכה לגופה וחייב, אבל בעושה כן רק לנוי אינו חייב, אבל דעת הריב"ש דאף באינו צריך לשערות, כל שמיפה עצמו עובר במלאכת גזוז.

והנה לכאורה דברי השי"ן הם רק אליבא דהתוספות ולא להריב"ש, אך כבר ביאר בסדרי טהרה (שיורי טהרה שם סק"ט) דבנטילת צפרניים לטבילה גם הריב"ש מודה, דאין זה יפוי עצמו רק סילוק המפרע לטבילה, והוה אינה צריכה לגופה.

ב. **אי חשיב אינה צריכה לגופה** מפאת הפחד מהמלך - והשתא ניהדר לדברי החתם סופר, דלדברי התוספות אתי שפיר דהוה מלאכה שאינה צריכה לגופה, [ואכתי לא נתיישב לר' יהודה דמחייב גם במלאכה שאינה צריכה לגופה], אך לריב"ש קשיא, שהרי נתייפה, וכי תימא דיוסף לא היה צריך לזה, דהיה רק מפני פרעה ולהציל מהזיק, וכדסבירא ליה למהר"ק (שורש קל"ז) דנכרי המצווה לישראל לקצור בשבת הוה ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה, דרוצה רק להיפטר מהנכרי, אך הא בתשובות בית יצחק (א"ח סימן ל"ד) איתא דיש לדייק לא כך, והרי אם לא כן, כל עובד בית חרושת בשבת שלא יפטריוהו נימא דהוה מלאכה שאינה צריכה לגופה, [וכי תימא בגלל השכר, אטו בחופר גומא ואין צריך אלא לעפרה ונטל שכר יהא חייב], וצריך לומר דדברי החתם סופר הם רק אליבא דהתוספות, או אף לריב"ש וכמהר"ק, [נתע' מה שהבאנו בפרשת שלח תשע"ג אות ב'].

ג. **איסור בניקף** - תו יש להעיר דאילו אי נכרי גילחו, מכל מקום יוסף היה ניקף, ומצאנו באיסור גילוח בתער דאיכא איסור בניקף, כדכתב הראב"ד (פ"ב מהל' ע"ז ה"א), והתוספות (יב"מ ב' ב' ד"ה אקפי), אלא על כרחך חזינן דלענין מלאכת שבת אין הניקף עובר כלל, דלא חשיב עשיית מלאכה, ויש לעיין במחזיק כלי על אש מערב שבת אם יש איסור מבשל, ולהאמור יש לומר דליכא איסורא, וצריך עיון.

ד. **מכשירי אוכל נפש** - ובעיקר הקושיא יש לזון דהיה מותר לגלח בעצמו, דמחוץ לבית הסוהר היה יכול לאכול יותר, והוה ליה מכשירי אוכל נפש שאינו יכול לעשותם מערב יו"ט, אך התיינח לר' יהודה, אבל לחכמים הא אסירא מכשירים.

מקורות: ספר בני ראם - להגאון זצ"ל | גליונות פנינים משולחן רבינו | ספר אגן הסהר | קובץ חדות יעקב

עם סגירת הגליון: נמצאו החידושים האבודים של רבינו החתם סופר על מסכת גיטין

מגלגלין זכות על ידי זכאי: כתב יד מחידושי רבינו החתם סופר זי"ע, נרכש ע"י "היכל החתם סופר".

מדובר בכתב יד נדיר במינו, חידושים על מסכת גיטין שלא נדפסו עדיין מעולם, התגלית מרעישה את עולם התורה ואוהבי תורת רבינו משה איש האלוקים, מאחר ומדובר בחידושים האבודים על מסכת גיטין, ובהיקף נדיר: 182 עמודים!

בכתב היד הנדיר נמצא גם חידושי הגה"ק רבי טעבלי שיייער זצ"ל ממגנצא, רבו של מרן החת"ס, שלא נמצא חידושויו עד הנה בשום מקום!

שי"ח קנד"ש

עובדות קדש על מאור הדורות

מרנא החתם סופר זי"ע

שנשמעו בהזדמנויות שונות מפי שר התורה

מרן רבי חיים קניבסקי זללה"ה

החתם סופר שאלה על אחד מספריו ואמר להם כעת אין לי תשובה על כך, אבל בשעה שכתבתי זאת היה לי סיעתא דשמיא ולכך איני חוזר בי מזה (ע"י אגרות לחם שלמה להגרש"ז עהרנרייך. וחוט המשולש עמ' צט). והוסיף רבינו כשקולו נשנק, כן הוא בכל גדולי הדורות.

❖ כשהחזון איש נמנע מלהשיב מפני פסקו של "החתם סופר"...

הגרש"ז פרידמן (בדידי הוי עובדא עמ' תרג) מביא את מה שסיפר לו מרן הגר"ח זצ"ל אודות מעמדו של רבינו החתם סופר אצל דודו מרן החזון איש זצ"ל. שבברכת החמה שחל ביום כ"ג ניסן תשי"ג נשאל החזון איש האם גם הנשים יברכו ברכה זו. ומתחילה היה מרן החזון איש מורה לכל שואל שגם נשים צריכות לברך.

אמנם לאחר שהראוהו את פסקו של מרן החתם סופר שנשים אינם מברכות (או"ח סי' נו), שוב לא הורה לנשים לברך.

❖ כן דרך העולם...

עוד מספר אחד מבאי ביתו: בא לפני רבי חיים, יהודי אחד שעוזר הרבה לאנשים ומסייע הרבה, ואמר לרבינו שהרבה רודפים אותו ועושים לו צרות. השיבו רבינו: כן הוא דרך העולם. צריך לדעת שכן הוא הדרך ולדעת שגם זה עבור יעבור.

והוסיף מרן הגר"ח וסיפר: מסופר על החתם סופר שפעם אחת היה אחד שעשה לו צרות רבות. אמר החת"ס וכי עשיתי לו טובה פעם שהוא עושה לי כל כך הרבה צרות?!

❖ בשביל הזולת

בספרו ארחות יושר מתריע מרן הגר"ח על דרך העולם בזמנינו המרבים להוציא הוצאות לדברים שאינם מוכרחים, ורובם לא בשביל צרכים עצמיים, אלא משום שלפלוני יש, ולאלמוני יש.

ובהקשר לזה מביא את פירושו הנפלא של רבינו החתם סופר בפסוק (קהלת ה, יא) "מתוקה שנת העבד וגו' וְהַשְׁכָּע לְעֹשֶׂי רָע אֵינָנוּ מְנִיחַ לוֹ לִישׁוֹן". ופירש החת"ס, שמחמת צרכי עצמו עדיין מתוקה שנת העובד, אבל כשרואה שלעשיר יש שובע, זה מה שאינו מניח לו לישון...

[מקורות: ספריהם של אנשי ביתו של הגח"ק: להדבק בדרכיו של רבינו חיים קניבסקי, בדידי הוי עובדא, כל משאלותיך, ועוד]

דוע מה שתלמידו הגדול של בעל החזון איש זצ"ל הגאון הרב שמריהו גרינמן זצ"ל העיד בשמו (מעשה איש ריש ח"ב), כי כשיבר אתו פעם אודות תולדותיהם של גדולי ישראל, אמר לו החזון"א כי צריך שיהיה בכל בית ספרים המספרים את תולדותיהם של אנשים גדולים, כגון "עליות אליהו" ו"חוט המשולש" וכיו"ב. זה טוב גם לילדים וגם לבית. עכ"ד. ואכן אף לרבותינו אשר לא פסק פומיה מגריסא מצאנו בין דבריהם עובדות הוד שהיו רגילים לספר על תהלוכות דרכיהם של קדושי קמאי, למען יצרכו בלבבות תלמידיהם.

גם אצל מרן הגר"ח קניבסקי, שגדל על ברכי קדושתו של דודו מרן החזון"א, מצאנו כמה עובדות קודש ממרנא החתם סופר אשר היו חביבים עליו והיה רגיל לספרם בהזדמנויות שונות, ונעתיק אי אלו מהם.

❖ הסיפור שהעלה דמעות בעיני רבי חיים...

תחילת דברינו נתחיל עם עובדא שהיתה רגילה בפי הגר"ח, והירבה לספרו לאנשי חינוך וראשי ישיבות אשר נתדפקו על דלתותיו להתייעץ בדרכי חינוך בחורי ישראל. ובדר"כ כאשר היתה השיחה נסובה אודות בחורים אשר לא נצטיינו בכשרונותיהם ואינם רואים ברכה בעמלם, היה רבינו מספר ברגש קודש את העובדא המובאית בחוט המשולש (עמ' יד).

"פעם אחת בא לפני החתם סופר תלמיד א' כבן שבע עשרה שנה, שלא ידע עברי כראוי, והי' ספק אצלו אם לקבלו, אך כשראה החת"ס תשוקתו הבוערת לתורה, הכניסו לשיבתו ובתוך זמן קצר נתעלה מאד ונעשה ת"ח עצום ומופלג, ונתקבל לרב בקהלה חשובה. והראה החת"ס לאותם שביקשו לדחותו תשובה להלכה, שכתב אותו תלמיד בחריפות ובקיאיות עצומה. והיה לפלא". [ועי' חוט המשולש שסיים עובדא זו: ועלה והצליח ועשה פרי קודש הלולים והיה למדן מופלג עד שנתמנה לדיין ומורה בעיר מטרסדורף תחת כנפי רבו, ואח"כ נתקבל כרב בעיר שליזינג, ואח"כ נתעלה לאב"ד בעיר נייזאף והיה ת"ח גדול בתורה ובצדקות והוזכר כמה פעמים בספרי החתם סופר].

וכפי עדות התלמיד שנכח שם בשעה שסיפר רבינו סיפר זה למחנך שהתייעץ עמו (כל משאלותיך עמ' 206) "רבנו בכה כאשר סיפר את הספור".

❖ כך כתב החתם סופר תשובותיו!

עוד עובדא שהיה רבינו מספרו ברגשי קודש על גדלותם של גדולי ישראל, כפי שרשם אחד מבני הבית: סיפר רבינו, שפעם שאלו את

מבצע ענק

מבית 'היכל
החתם סופר':

בו כל אברך או בחור יבחר מסכת אחת וילמדנה וישננה היטב היטב עד שתהא כמונח בקופסא, ותהא המסכת הזאת אצלו קשורה בקשר של קיימא בל ינתק.

במטרה לעודד את ידיעת התורה וחשקת הלימוד, יצאו ב"היכל החתם סופר" במבצע אדיר ומקיף, **"עולם הבא מסכתא"**

לקראת תחילת חודש אלול, תינתן אפשרות נוספת לאלו אשר עדיין לא נבחנו, לערוך מבחן נוסף, וכן אלו שכבר נבחנו, יכולים להיבחן פעם נוספת.

לקראת ראש חודש אדר, יתקיים אי"ה מבחן לכל המשתתפים על המסכת אותה בחרו, המבחן כולל גמרא ופירש"י (אופן עריכת המבחן יפורסם אי"ה בהמשך).

בנוסף למבחנים הנ"ל, למעוניינים מתוך כלל הנבחרים, יתקיים **"מבחן פומבי מיוחד"** על המסכת שהם שינו, בין המשתתפים במבחן מיוחד זה יתקיימו **הגרלות מיוחדות**

כמספר דפי המסכת. כן מספר כרטיסי ההגרלה | פרטים על זמן ומיקום המבחן יתפרסמו לקראת המועד, סמוך ונראה לחודש אלול תשפ"ו.

1 בקו "היכל החתם סופר" - שלוחה 5 אר"י: 0733.454.678 | ארדה"ב: 1-605.615.70.10

2 בעמדות 'נדרים פלוס' - קטגוריית "היכל החתם סופר"

2 באימייל: a0733258665@gmail.com

הרישום
בשלושה
אפשרויות:

"דער הייליגער חתם סופר"

גיצי אש וניצוצי אורה ממשנתו
של רבינו **חתם סופר** זי"ע,
מהיכלו של מרן פאר הדור
עטרת תפארת ישראל כ"ק הגה"צ
רבי **יעקב מאיר**
שעכטער שליט"א

ראה הקב"ה שצדיקים מועטים, עמד ושתלן בכל דור ודור - העידו בנו חכמינו ז"ל, וזו הנעימה העולה על לשונו של כל מי שזוכה להתדפק על דלתו של כ"ק מרן הגה"צ רבי **יעקב מאיר שכטר** שליט"א, מגדולי מנהיגי עדת הקודש ברסלב, ומראשי ישיבת המקובלים 'שער השמים'. מכל קצוי תבל באים יהודים מכל העדות והחוגים לשחר את פני קדשו, להתחמם לאור אבוקתו הגדולה, ולקבל עצה והדרכה, עידוד וחיזוק, ולראות דמות של צדיק שכולו אומר עבודת הבורא ברוממות המוחין, בישוב הדעת, ובמסירות נפש למעלה מדרך הטבע.

המכון העולמי 'היכל החתם סופר', זוכה מיום היווסדו לקבל עצה ותושיה, מאת מרן הגרי"מ שליט"א, המעודד את כל פעולות המכון, וכמלאך המכה על כל עשב ואומר לו גדל, עומד ומעודד אותנו בכל עוז להרבות פעלים להפצת תורת מרן החתם סופר.

אור תורתו של רבינו החתם סופר מאירה באור יקרות זה כמאתיים שנה בביתו של כל יהודי, ובפרט כל תלמיד חכם ויודע ספר, אולם כ"ק מרן הגרי"מ שליט"א מקושר בקשר נשגב, קשר על גבי קשר, אל תורתו של רבינו החתם סופר זי"ע, כפי שזכה לקבל בימי חורפו אצל מורו ורבו הגה"ק רבי **יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע**, **הידוע בכינוי של חיבת-הקודש 'ר' יודא'לי**, אשר כידוע היה כל ימיו הדוק אל תורת החתם סופר בכל נימי נפשו רוחו ונשמתו, והשפיע מאור גדול זה גם על תלמידיו הגרי"מ שליט"א, אשר זכה ללמוד בכולל 'תרביצ"א' שעל ידי מוסדות דושינסקיא, אשר בראשו עמד בשעתו הגה"ק רבי יודא'לי זי"ע, והגרי"מ שליט"א זכה לקבל תורה הרבה מפיו, להשתעשע כמו בפלפולא דאורייתא, ולינוק מבארו אורחות חיים ודרכי עבודת ה'.

ידוע ומפורסם שהגה"ק רבי יודא'לי נסע פעם להשתטח על ציון ה' חתם סופר, בפרשבורג, כאשר דעתו היתה לבקש ולהתחנן שיזכה לזרע של קיימא. אולם בבואו על הציון היה תפוס בשרעפיו אודות קדושת ה' חתם סופר ותורתו, עד ששכח לגמרי על מה ולמה טרח עצמו להגיע עד כה, ולא זכה לבקש על פקידה טובה.

עם התקרב יומא דהילולא רבא של מרנא ורבנא בעל חתם סופר זי"ע, אמרנו כי דבר בעתו מה טוב, לבוא אל היכלו של מרן הגרי"מ שליט"א, וללקט טללי אורות מעל שולחנו, זה השלחן אשר לפני ה', אמרות ה' אמרות טהורות ככסף צרוף מזוקק שבעתיים, יסודות בדרכי העבודה ובנתיבות החיזוק לאורו של מרן החתם סופר.

מלאכת הכותב

■ **ברגש קודש מספר הגרי"מ על התקשרות רבי יודא'לי לרבינו החתם סופר:**

מורי ורבי רבי יודא'לי, היה אדוק עד מאד בתורתו של מרן החתם סופר. היה ניכר שה' חתם סופר קדוש ונערץ עליו ביותר מתוך אמונה איתנה בכל הדברים שכתב ה' חתם סופר. כל אות ותג בתורתו של החתם סופר היו יקרים בעיניו להעמיק בהם ולהתענג על מתיקותם. כחלק ממה שהיה רבי יודא'לי רושם הרבה הערות על גבי גליוני ספרים, היה גם מרבה לכתוב הערות והארות על גליוני ספרי החתם סופר. בעיני ראיתיו כותב כמה

כנאמר על התורה "ארוכה מארץ מידה" (איוב יא, ט) אבל היא כולה אחדות אחת, וכל חלק מהתורה כולל הכל, ממילא גם כשצדיק זה מתחיל מצד זה, וצדיק זה מתחיל מצד זה, אבל כולם מגיעים בסוף לאותה נקודה ולאותו אור. ומכיון שהתורה היא תורת אמת אחת, לכן החתם סופר התחיל ממקום שהתחיל, ולבסוף הגיע גם לגילויי הבעש"ט ובני היכלא קדישא, שכולם תורת אמת אחת, וצדיקי אמת מגיעים בסוף לאותו מכוון, כל אחד ממקום אחר'.

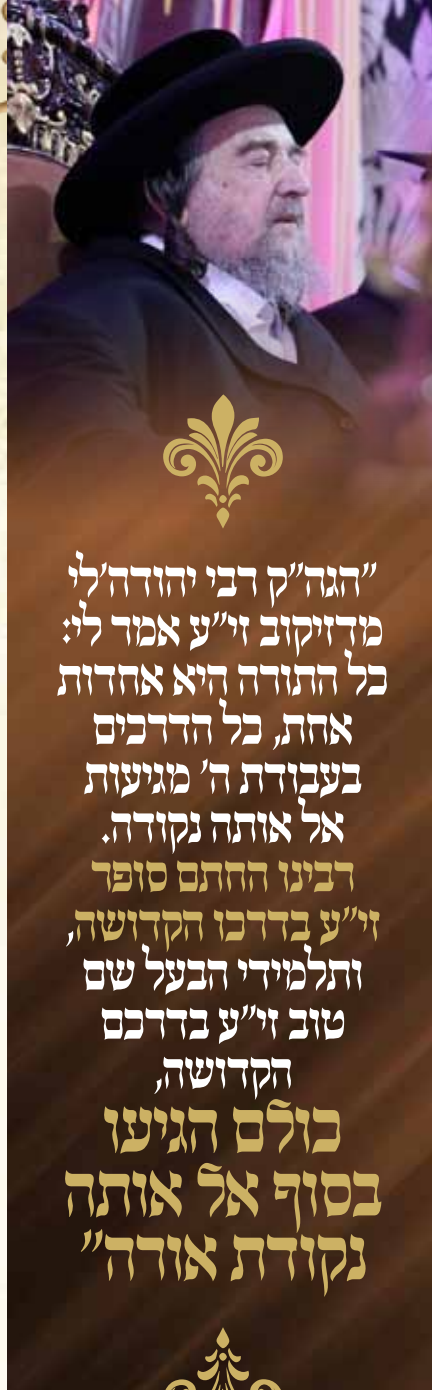
צאי לך בעקבי הצאן

■ **מדי דברו אודות שמירה על כל צעד במסורת אבות, העלה הגר"מ על נס את השפעתו של החתם סופר לשעה ולדורות, כאשר שמענו כן ראינו אצל יהודי הונגריה אשר הלכו לאורו של החתם סופר, שהקפידו שלא לשנות מאומה ממסורת ישראל:**

אותן קהילות ישראל בארצות שבהן שלח הקב"ה מנהיגים להביא את דבר ה' ביראה טהורה, בדקדוק ללא כל סטיה מדרכי אבות ומהדרך המסורה לנו בבחינת "צאי לך בעקבי הצאן", נשארו כולם ביראתם וקרובים להשי"ת. וזאת ראינו בתולדות ימי ישראל בדורות האחרונים, שלמעשה בדורות עברו היתה גרמניה במדריגה גדולה מארץ אונגארין, אבל באונגארין שלח השי"ת מנהיגים קדושים וטהורים שהקפידו על הנהגת הקהילות בקלה כבחמורה, ובניהם קדוש ישראל מרן החתם סופר זי"ע ועוד, ובני הקהילות הללו נשארו ביהדותם ובתומתם פי כמה מארצות המערב כדייטשלאנד וכיו"ב.

ואכן יהודי המקומות הללו הקפידו בכל משמר, ומשמרת למשמרת על מנהגי ישראל, אפילו הפשוטים, כדוגמא שריפת הצפרניים דוקא עם פיסת עץ וכדומה, וזאת עמדה להם שנשארו קהילות יראי השם על טהרת הקודש.

זכורני שאחד מזקני עובדי ה' מאנ"ש חסידי ברסלב, הרה"ח ר' אברהם יעקב גאלדרייך זצ"ל, רצה לשנות המנהג שהיה מקובל לעשות ההגבהה בס"ת לפני הקריאה - ע"פ מה שהובא בליקוטי הלכות (הלכות גניבה ב' הלכה י') לעשות ההגבהה אחר הקריאה. וכשהביאו את השאלה אל הגה"צ מהרי"ץ דושינסקיא זי"ע מרא דארעא קדישא ומגדולי צדיקי אונגארין שהיה אמון על הדרך שאין לשנות מנהגים בכל מחיר - ענה לשאלת אנ"ש, דיש לעשות ב' פעמים: א' ללכת בתורת רבכם, וב' כדי שלא לשנות שום מנהג. וסיים את המכתב בדברי חיזוק: שישו ושמחו בתורת רבכם, כי היא מעוזכם.

"הגה"ק רבי יהודה'לו
מדזיקוב זי"ע אמר לו:
כל התורה היא אחדות
אחת, כל הדרכים
בעבודת ה' מגיעות
אל אותה נקודה.
רבינו החתם סופר
זי"ע בדרכו הקדושה,
ותלמידיו הבעל שם
טוב זי"ע בדרכם
הקדושה,
כולם הגיעו
בסוף אל אותה
נקודת אורה"

קטנים, לפי שהיה חס על האורות הכלולים בפכים קטנים שלו ולא רצה שילכו לאיבוד. ואיתא שיזהר האדם שלא יזלזל בפירורין דאורייתא (כמו שצריך לחזהו בפירור פת), על האדם להשיג על כל דבר שבקדושה שלא ילך לאיבוד, היכן שיכולים לתפוס ולחטוף איזה דבר שבקדושה, יתפסו ויחטפו ולא יוותרו עליו, ולכן חזר יעקב, שלא ילכו לאיבוד האורות הקדושות שהיו בכליו.

כשמעתי את הדברים מפיו של רבי יודא'לי, אמרתי לו בפליאה: 'וכי ענין זה מובא בספרי החתם סופר? לכאורה מקומו טהור בספרי הבעש"ט ותלמידיו'.

רבי יודא'לי זי"ע השיב לי אז ביסוד גדול: 'אע"פ שהתורה היא גדולה וארוכה מאוד

וכמה הערות מן ההערות הרבות שכתב בשולי גליונות הספרים השונים, וכמה חשב והרהר ובדק וניפה באלפי נפה כל הערה או הגהה קטנה בטרם החליט להעלותה בכתב רבות. קרה ולאחר זמן רב נוכח שאין הדברים עומדים כל כך במבחן האמת ומחקם בלי כל ויתור.

בכל יום יהיו בעיניך חדשים

■ **הגר"מ מעלה עובדא נפלאה מקצות דרכיו בקודש של מרן החתם סופר:**

שמעתי שהחתם סופר זי"ע היה עובד את השי"ת תמיד בהתחדשות וברעננות, וסיפרו עליו שכאשר היה עובר על הסדרא שנים מקרא ואחד תרגום בקרבנות הנשיאים בפרשת נשא, שקרבנותיהם חוזרים על עצמם בדיוק נמרץ י"ב פעמים, אעפ"כ היה אומר את כל אחד ואחד בהתחדשות ובהתפעלות שנים עשר פעמים, אצל כל נשיא ונשיא מחדש כאילו הוא היה היחיד בהקרבת קרבנות אלה למזבח ולמשכן ה'!

וזהו אחד מהיסודות העיקריים בעבודת ה', להתאמץ בהתגברות יתירה להרגיש התחדשות ורעננות בכל עניני קדושה. להזהר מאד שהבעל דבר לא יפיל עלינו עייפות רגילות והתיישנות בעבודת ה', כי באמת לאמיתו התורה היא מלאה חיות, מלאה התחדשות בכל עת ורגע, ובודאי יכולים לזכות להרגיש זאת במעט השתדלות והתאמצות.

כל הנחלים הולכים אל מקום אחד

■ **ידוע ומפורסם, שהרבה יסודות הכתובות בתורתו של רבינו החתם סופר, עולים בקנה אחד עם יסודות תורתם של תלמידי הבעש"ט הק'. יסוד עצום ונשגב השופך אור על עובדה זו, זכינו לקבל מפיו של מרן הגר"מ שליט"א, כפי שקיבל ממורו ורבו רבי יודא'לי:**

הייתי פעם אצל הרה"ק רבי יודא'לע מדז'יקוב זי"ע, ואמר לי ביאור בשם החתם סופר, על מאמר חז"ל (חולין צא. וברש"י וישלח לב, כה) מה ראה יעקב אבינו לחזור בשביל פכים קטנים. כי הנה מהבעש"ט איתא על זה שבהמת כהן מותר לה לאכול תרומה, מהפסוק (ויקרא כב, יא) "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו" ודרשינן 'נפש' אפילו נפש בהמה במשמע (תרומות יא, ט וברטנורא שם), כי מאחר שבעליה כהן, גם בה יש מן הכהונה. כן אצל הצדיק, כל רכושו וכל חפציו נשפעים מאורות קדושתו, והקדושה ממלאה את כל רכושו, ואת כל חפציו.

משום כך חס יעקב אבינו על הפכים

המפורשות סתומות

■ בלהט קודש מעורר הגרי"מ על החובה להיזהר בכל פרטי המצוות והמנהגים בלי שום שינוי, כשהוא מרחיב בעומק הדברים על פי תורתו של מרן החתם סופר:

זאת ועוד, עלינו להזהר שלא נבא לזלזל בעצם קיום המצוה בפרטיה ודקדוקיה מחמת איזה טעם שנתגלה בה אשר נראה לנו שאינו עולה בקנה אחד עם פרטי ודקדוקי המצוה, כי אף אם הטעם נכון ואמיתי, אין זה עיקר הסיבה לחיוב המצוה, כי המצוה גבוהה הרבה יותר מהטעמים שנתגלו בה, וחייבים אנו לקיימה בכל פרטיה ודקדוקיה בכל עת ובכל מקום בלא נדנדוד וסטיה ח"ו.

והדברים מפורשים בליקו"ה ממוהרנ"ת זי"ע (הלכות שילוח הקן ד' הלכה י"א) וז"ל: "כי אע"פ שהם טעמים וכוונות אמיתיות אע"כ חלילה לומר שאין בהמצוות כי אם אלו הטעמים

והכוונות, כי מי שאומר כן ח"ו, הוא מקצץ בנטיעות, מקצץ ממש, שמקצץ ומפסיק חס ושלוש המצוות מה' יתברך, כאילו יש להם גבול וקץ חס ושלוש, כי באמת אין קץ וגבול לטעמי המצוות וסודותיהם, כי הם כלולים בו יתברך שהוא יתברך אין-סוף, וכמו כן אין קץ וסוף לטעמי המצוות וסודותיהם", עיי"ש.

גם מרן החתם סופר זי"ע בדרשותיו (שבת הגדול תקצ"ד, רנ"ב ע"ב ד"ה חס) הרחיב גם כן לבאר בענין זה, שאף המצוות שנתפרש עליהן טעם אמיתי מ"מ גם הם נשארו סתומות ואין מי ששייג אמיתת עניינם וסוד מהותם, וז"ל: "כי דברי ה' ומחשבותיו עמקו מאד ומי בא בסודם אפילו המפורשות עצורות וסתומות. הנה נחזי אנו, [הרי] אין לך טעם מצוה מפורש יותר מאכילת מצה לחם-עוני על שם שלא הספיק בצקם להחמיץ או על שם שאכלנו פרוסת מצה בעבודתנו במצרים. [ואם זה הוא עיקר טעם המצוה] יאמר נא

מאי טעמא אין יוצאים במצה של ביכורים שאינו נאכל בכל מושבות וכו', וכל שלא ראוי לבא לידי חמוץ אין יוצא ידי חובת מצה, מאי טעמא, וכי במצרים דקדקו [המצרים] להאכילם מצות שיכולים לבוא לידי חמוץ, והנה ע"פ קבלת חז"ל אברהם אבינו ע"ה אכל מצות והאכיל למלאכים בפסח עוגות מצות, ולא היה לזכר שיעבוד ולא גאולה. אך יש טעם נסתר נפלא ממנו שבאותן ז' ימים המקודשים נאכל מצה דוקא, כמו כהנים במקדש כל השנה, ושיהיו דוקא על זה האופן וטעמן לא נגלה להדיטות, ואברהם אבינו ע"ה השיג שורש המצוה וקיימה עד שלא ניתנה, וכשנשתעבדו לפרעה במצרים הוציאם הקב"ה בימים קדושים האלו שהם כבר מקודשים מאז מעולם, ואכילת מצה הראויה בלאו הכי לטעם הכמוס לאותם הימים יהיה אגב זכר לגלותנו ולגאולתנו", עכ"ד.

במקום שמחשבתו של אדם - שם הוא

■ תורתו ומשנתו של רבינו החתם סופר, שגורים על לשונו של מרן הגרי"מ, והוא דולה ומשקה מתוכם נפטי חזיון למבקשי דעת. בין דבריו מציין הגרי"מ פנינה נפלאה שיש בו יסוד חשוב בדרכי העבודה, מתוך תורתו של החתם סופר:

כבר אמרתי כמה פעמים בשם החתם סופר זי"ע (דרשות דף שצ"ח ע"ב), שאנו רואים שבכל התורה היכן שנכתב הלשון "קחה" באדם, כגון "קח את אהרן" (ויקרא ח, א), "קח את הלוי" (במדבר ג, מה) "ויקח קרח" (שם טז, א) וכו', בכל המקומות הללו מפרש רש"י שקחה באדם היא בדברים. רק זאת נקראת קחה אמיתית, כי אילו אני לוקח אדם ונועלו בחדר, לא לקחתי כלום ממנו. רק אם אני לוקחו במחשבה, בדעת וברצון, הרי הוא עמי. ומדייקים בספרים, גם במקום שנאמר "ויקח ה' אלקים את האדם וינחהו בגן עדן" (בראשית ב, טו) מפרש רש"י, בדברים, כי כאשר הוא יושב בגן עדן והמוח איננו שם, כלומר שלא לקחו בדברים בעת וברצון, אין זה נקרא ישיבה בגן עדן כלל, והוא כלא נמצא שם, עכ"ד, ודברי פי קדוש חן ושפתיים ישק.

והסמכתי לאימרה זו דבר פלא, דפעם אחת ויחידה אנו מוצאים בתנ"ך לשון קחה ורש"י אינו מפרש בדברים - בפסוק "ויקחו את לוט ואת רכשו" (בראשית יד, יב) - כי לקחו בעל כרחו, לכן נאמר מיד לאחר מכן באותו פסוק "והוא יושב בסדום", והרי לקחו אותו מסדום מדוע נאמר שהוא יושב בסדום, כי אמנם גופו לא היה בסדום אבל מחשבתו היתה בסדום, הרי הוא נדון כנמצא בסדום ממש. ולכן חזר באמת לסדום. ■

קשר עליון דאורייתא

רסיסי אודה ממסכת התקשרותו הפלאית של הגה"ק רבי יודאלי מדזיקוב זי"ע בתורתו ומשנתו של רבינו החתם סופר זי"ע

מלאים בגדלות הבורא

"כשנשאל פעם כ"ק מהר"י מדזיקוב זצ"ל אודות מה שהתדבק כ"כ בספרי מרן ה"חתם סופר" זי"ע, אשר כידוע היה דבק בכל כוחותיו בספרי מרן זי"ע, ומחשבותיו הגו תמיד במאמריו הקדושים, יותר מבשאר ספה"ק אשר היו קרובים אליו יותר. ענה ואמר: 'די אנדערע ספרים סטראשען מיט שכר ועונש, דער 'חתם סופר' סטראשעט מיט גדלות הבורא יתברך' - כל הספרים 'מאיימים' על האדם עם שכר ועונש, משא"כ ה'חתם ס' 'מאיים' על האדם עם גדלות הבורא ית"ש, וכל ספריו הקדושים מלאים בגדלות ואהבת הבורא ית"ש.

(כ"ק אדמו"ר מקוסוב הגה"צ רבי מנחם מונדר זצ"ל, ארחות הסופר עמ' כג)

שיעור ולימוד בכל יום

"מדי יום ביומו מסר רבינו שיעור לרבים בספרי החת"ס, ואף בסוף ימיו כאשר כוחותיו אזלו, לא עבר עליו יום שלא למד באחד מספרי 'חתם סופר'.

(שיחות הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל, מובא בקובץ "הודה לקדשו", עמ' 23).

'רייסט פון מיר שטיקער'

"אחד מן המקורבים שאלו פעם, שיפרש לו סיבת גודל התקשרותו אל ה"חתם סופר" וספריו, אשר ממש לא עבר יום אחד מבלי ללמוד בספריו. ענה לו רבינו: 'דער 'חתם סופר' רייסט פון מיר שטיקער' (מבחר וקורע מנפשי קרעים)!

'תופס נקודת לבני'

"זכורני בעת שהבאתי לו [לרבינו ר"י זי"ע] כתב יד קודש של מרן [החת"ס] זיע"א מהדרשות ומאמרים על התורה שהיו עד אז עדיין גנוזים בכת"ל, וזכינו אחר כך להדפיסים ב'דרושים ואגדות חתם סופר'. עיין בהם והתחיל להתרפק בגעגועי אהבה אל תורת מרן, ודפק על לבו כדרכו בקודש, ואמר: 'דער 'חתם סופר' כאפט מיר ביים הארץ' - [ה'חתם ס' תופס את נקודת לבני]."

מונה על לבו

"לאחד ששאל את רבינו היכן מונה ה'חתם סופר' בארון הספרים שבביתו השיב: 'כאן!', כשהוא מראה לו באצבעו על לבו הטהור."

(שיחות הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל, מובא בקובץ "הודה לקדשו", עמ' 23)

דברי הרה"ק ה'קדושת לוי' בתורת מרן ה'חתם סופר'

לרגל הילולא קדישא של שני מאורות הגדולים

"זה ימים כבר שמעתי מכבוד מחותני הגאון החסיד מוהר"ר לוי יצחק ז"ל האב"ד דק"ק בארדיטשוב, שאמר בכוונת הפייטן בראש השנה: 'עובר להמיר בבטן דינה להאחות, סילוף דינה ביהוסף להנחות', שבהיות יוסף בבטן אמו היה שמו יהוסף, עכ"ל"ק [ע"ד כאן דברי קדש], ולא ידעתי אם אמרה מדנפשיה או שראה כתוב כן..."

הרי גלוי ומפורש מיהו 'המקובל', הלא הוא רבינו הקדוש סניגורן של ישראל רבי לוי יצחק בן שרה סאשא ז"ע מבארדיטשוב בעל ה'קדושת לוי'.

ולא עוד, מרן ה'חתם סופר' אף יצא להגן וליישב דברי ה'קדושת לוי'. כי ב'טיב גיטין' שם הקשה על זה, מהמבואר בגמרא [סוטה לו ע"ב] יוסף קידש שם שמים בסתר הוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה, הרי רק אחר שקידש שם שמים נקרא 'יהוסף'. וכתב מרן שם ליישב הדברים, זל"ק:

"נראה לי במעי לאה היה שמו 'יהוסף', ובהתחלף במעי רחל נחסר ממנו קדושת ה', ונקרא 'יוסף' על שם [בראשית ל כד] יוסף ה' לי בן אחר, וניתן לה' לדינה, שעיקר שמה דיין שדנה דין בעצמה [ברכות ס ע"א], אך כשנבעלה לשכם וההפך יוסף נשמר מבעילת [אשת] פוטיפרע, ניתנה לה' ליהוסף כדאיתא במסכת סוטה [שם]."

ואכן מצינו כי כך היה דרכו של רבינו הגאון הקדוש החתם סופר, לכנות גדולי מאורי החסידות בשם 'המקובלים'.² ויש

המאיר לארץ ולדריים, ישיבתו במרום הרים, ק"ק פרעשבורג יע"א, אשר יצק מים על ידו, הדר הוא לכל חסידו, ומכאן אתה דן לכל התורה, אשר מכבודו האירה, לאשר באו בגבולו, וישבו בצילו".

2. ראה מה שכתב הג"ר יוסף נפתלי שטרן זצ"ל בהערות 'שער יוסף' בסוף 'דרשות חתם סופר' (עמ' סז, מלואים ותקונים לרף ורל סוד א, דרוש לשבת הגדול שנת תקס"ב ד"ה כתיב), וזה לשונו: כתב מרן בתוך המאמר שלשה דברים בשם המקובלים... והנה לענ"ד לא מצאתי לשון זה בכל כתי' של רבינו ז"ל, להביא שלשה דברים מה שכתבו המקובלים בסגנון

יום ערב שב"ק פרשת בראשית הבעל"ט, חל יומא הילולא קדישא של רבן של כל בני הגולה, מרן הגאון הקדוש ה'חתם סופר' זיע"א.

דורשי רשימות מציינים דבר פלא, אשר שני המאורות הגדולים רבותינו הקדושים ה'קדושת לוי' (תק"ק-תק"ע) וה'חתם סופר' (תקכ"ג-ת"ר), חל יומא הילולא שלהם ביום אחד, ששניהם עלו בסערה השמימה ביום כ"ה תשרי. וכי ישנם הרבה דברי תורה שגם ה'קדושת לוי' וגם ה'חתם סופר' מתנבאים יחדיו בסגנון אחד, זכותם יגן עלינו.

אמנם בכתב יד קודש שלפנינו נמצא דבר חידוש, שהוא המקום היחידי שהביא רבינו ה'חתם סופר' את דבריו של קדוש ישראל ה'קדושת לוי' זיע"א, ואף הוסיף ליישב דבריו הקדושים.

הנה בכתב יד קודש [סוף העמוד ד"ה בפיט], העתיק רבינו ה'חתם סופר' דברי מקובל אחד שהובאו דבריו בספר 'טיב גיטין', וזה לשון קדשו:

"וכתב בספר טיב גיטין ביו"ד יוסף, בשם מקובל אחד, במעי אמו היה שמו יהוסף, עיין שם". [נדרס בספה"ק חתם סופר' עה"ת פרשת ויצא עמוד קנא, משנת תקצ"א].

על אף שלא כתב מפורש מי הוא בעל מקובל הזה, אכן כאשר נעיין במקור הדברים בספר 'טיב גיטין' על שמות גיטין בשם 'יוסף' [זאלקווא תקפ"ג, שמות אנשים אות י, סעיף קטן טז], נמצא מה שכתב מחברו הגאון האדיר רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מבראד בעל 'בית אפרים', זל"ל:

1. אהבה גדולה ועזה שורה בין פוסקי הדור ה'חתם סופר' וה'בית אפרים' צוק"ל. ראוי להעתיק מה שכתב הגר"א מרגליות בהקדמת 'פנים יפות' (דפוס ראשון אוסטראה תקפ"ה) שהוציא לאור עולם, בדברו מגדולת המחבר הגה"ק בעל 'הפלאה' זצ"ל, וזה לשונו: ורובו מה שיצאו משיבתו איתני עולם וצדיקים, מלאים זיו ונוגה מפיקים, ונקוט חדא בידכם, ידיד נפשי הגאון האמיתי בוצינא קדישא החסיד ועניו המפורסם מוהר"ר משה סופר מפפד"מ,

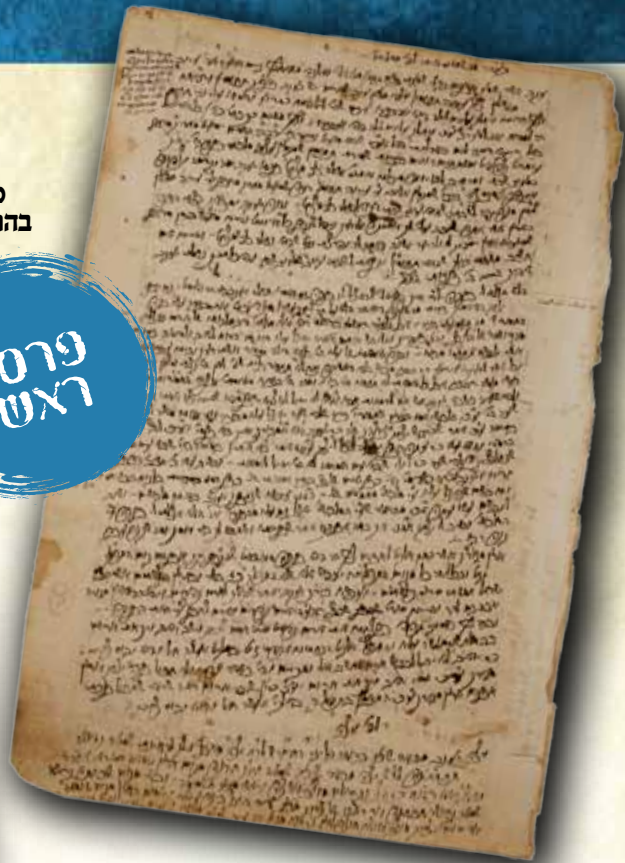

פעם הגיע תשובה מרבינו ה'חתם סופר' אל בי דינא רבא בק"ק ניקלשבורג, על שאלה חמורה בשאלת עגונה, הגאון הקדוש מהר"ם בנעט זצ"ל עיין בה כמה זמן, שאלו אותו הסובבים אם מצא איזה פקפוק בהתשובה, השיב להם "חלילה, רק מסתכל אני בהכתב לפי שהוא מסוגל ליראת שמים".

הקדמה לדרשות חתם סופר עמ' 1

פרסום ראשון

לציין כי כבר מצינו כעין זה בלימוד הישיבה בק"ק דרעזניץ בשנת תקנ"ו, שכתב מרן ב'חידושי חתם סופר' (פסחים ז"ע, ד"ה כל המצות), וזה לשון קדשו:

"יש לומר, משום דמבואר בכחרי טעם הברכה שיהיה ההכנה לעשיית המצוה וקבלת הקדושה היא, על דרך שהוסיפו המקובלים עתה לומר הריני מזמן..."³

ראשון לחשבון עונות – תשובה מאהבה

לרגל חג הסוכות, נעתיק דוגמא אחת מתורת משה מרן ה'חתם סופר',

כזה, "ירמוז למה שכתבו המקובלים..." לכן נדמה לי לע"ד שרבינו ראה את זה בספר תולדות יעקב יוסף, שנדפס בראשונה במעוזיו תק"מ, שכתב בריש פרשת לך: שמעתי ממורי [בנעשן] זלה"ה... והרי כמעט כלשוננו של מרן. ואל תתמה על לשון "המקובלים", שכן תראה בחתם סופר על התורה בחלק א' בפרשת ויצא עמ' קנ"א טור א'... והמקובל הזה היה בעל קדושת לוי זצ"ל וזמנו הביאו. הרי כנה החתם סופר את הרב אבד"ק בארדיטשוב זצ"ל בשם "מקובל", וכן להבש"ט ותלמידו בעל התולדות כנה אותו "מקובלים", עכ"ד הגר"ח.

ואפשר נהג רבינו ה'חתם סופר' כן כמנהג רבו הגה"ק בעל 'הפלאה' ז"ע, מאז שנתקבל ברבנות ק"ק פרנקפורט דמיין לא נהג בגלוי במנהגי חסידות, וגם בספרו 'פנים יפות' הטמין ברזמ מה שמביא מגדולי מאורי החסידות [ראה פתח דבר לספר 'פנים יפות' מהדורא תניינא מנח"ל, ובבוא לפנים יפות הוצאת משורן]. ועיין 'שולחן חתם סופר' (אורח חיים סימן קצ"ז).

3. ראה עוד מה שכתב הגר"ח שטרן בהערות 'באר רחובות' בריש ספר 'מכתב סופר' (ח"א הערה 1), וכן ב'דרשות חתם סופר' (ח"ג עמ' עד בשער יוסף): בענין אמירת לשם ייחוד, ראיתי בפנקס מאמרים על התורה שהועתק בדיוק מכת"ק של החתם סופר זצ"ל, וחידושים אלו ממרן ז"ל הם משנת תקנ"ד-תקנ"ט, והנה נמצא שם באמצע מאמר ארוך לימי נחמתא, בזה"ל: "ע"ד מ"ש אומרים קודם עשיית המצוות ולימוד התורה, 'לשם ייחוד דקב"ה ושכינתו' ע"י ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל, וכבר העיד בעל חות יאיר ז"ל [סוף סימן ה'] כי אינו יודע פירושו כי סודו רם ונשגב, ואני נמנע מלאמרו כלל, ועיין בסידור מהריע"ב בהקדמתו [ד"ה והאמת], מכל מקום לפי פשוטו הכוונה... [כאן האריך בדבוק], ולכן בכל לימוד תורה ומצוה שאנו לומדים צריכין לכוון להחזיר הקב"ה לבית מקדשו, ולקיים בנו חכמי ישראל, ולהציל ישראל בכללן מקללות ולהפכו לברכות, וזהו לשם ייחוד דקב"ה ושכינתו, שאוי המקדש מקום הזיווג, על די ההוא טמיר ונעלם, הם הת"ח הנקרא מכסה, שמכסה מה שכיסה עתיק יומין על כן נקרא 'טמיר ונעלם', 'בשם כל ישראל' להחזיק ישראל בברכותיה, עכ"ל."

וב'שם הגדולים' החדש' (להל"מ) מנחם קרענגל ז"ל מקראקא חלק ב מערכת ספרים דף קכ"ע (ע"ב) כתב: עוד שמעתי מכאדמו"ר הנ"ל [המכתב סופר] אב"ד קראקא שאמר משמיה דאבוא בעל שולחן חתם סופר ז"ל, אף שהיה נוהג בעצמו שלא לומר לשם ייחוד משום קפידת הגאון בעל נודע ביהודה ז"ל [מהדורא קמא יורה דעה סימן צ"ז], עכ"ז לפעמים היה מקנא באותן האומרים אותו, עיי"ש.

אשר בחינה זו גם נמצא באורך בספה"ק 'קדושת לוי' (פרשת האזינו ד"ה מי), ושני נביאים מתנבאים בסגנון אחד.

זה לשון קדשו ב'דרשות חתם סופר' (שנת תקצ"ג, עב ע"א ד"ה ולקחתם):

"ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', ראשון לחשבון עונות [מדרש תנחומא]

פרשת אמור סימן כב, ועיין טורי זהב סימן תקפ"א, יש לומר דביום הכפורים השליך כל העונות על ראש שעיר המשתלח, ולא חשב כמה הם ואיך ומה הם, כיון שסוף סוף רוצה לכפר ולתנם בראש שעיר המשתלח, מה לנו ולחשבונם כלל. אך בימים שאחר יום הכפורים מכינים ליום טוב הקדוש, וביום [חג הסוכות] הקדוש שמחים בה' ובעבודתו, ויתהפכו עוונות לזכויות, אז מחשב העונות כמה היה כדי להפכם לטוב ולזכות, על כן 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם'..."

והזר ושנה משנתו שם (שנת תקצ"ז, מח ע"א ד"ה אך), וזה לשון קדשו:

"ואמר עוד חקת עולם לדורותיכם בחדש השביעי תחוגו אותו. וקשה פשיטא, ואלא אימתי בחדש השמיני אתמאה. אלא השופר בראש השנה בא לעורר בתשובה מיראה, ונעשה מעונות שגגות, וראוי לבעלי תשובה אלו למנות תחלת שנותם מתשרי ולא מניסן, אך לולב בא לרצות להפוך לזכויות, ומשום הכי נקרא 'ראשון לחשבון [עונות]', שנחשבו עונות שעברו לזכויות, וכיון שלמפרע נעשו זכויות הדר מניסן נניסן והוא תשרי חדש השביעי. והיינו דקאמר 'חקת עולם וגו' בחדש השביעי תחוגו אותו, ולא ימנה לכם ראשון כי אם 'שביעי' כי יתהפכו לזכויות, וק"ל."

קו היכל החתם סופר

מאות שיעורים,
שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרנא
החתם סופר זיע"א

לשה"ק אידיש אנגלית צרפתית

ארץ ישראל:
0733.454.678

ארה"ב:
1-605.615.70.10

שמע
ומי
נאמא!

היכל החתם סופר

הגליון
שרבבות
מתענגים
עליו מידי
שבת
בשבתו

שמעו וראו!
מי נאמא!

הלכה אגדה דרוש היסטוריה פלאות

לקבלת הגליון באימייל מידי שבוע שלחו בקשת הצטרפות למייל:
chasamsofer3@gmail.com

הניגון הקדוש שנושכח:

זמר ליום טוב שהיה מרן החתם סופר
זי"ע מזמר במועדי השנה

בסעודת ההילולא של רבינו זי"ע, תשוב עטרת
הניגון ליושנה בביצוע מוזיקלי מקצועי ומשובח

הסמוכה לפרשבורג, שהיה נוהג לזמר ניגון
זה בכל מועד וחג (בכמה שינויי נוסח קטנים כמובא
בקונטרס 'הגאון הקדוש מגוסא').

אב"ד גוסא היה מתלמידיו המובהקים של
הגה"ק בעל שבט סופר זי"ע, וכפי שנמסר
על ידי בני המשפחה הרי שקבלה בידם שגם
את הניגון הזה קיבל אב"ד גוסא אצל רבו
בעל שבט סופר, שהוא קיבלו מזקינו מרנא
החתם ס"ס, והוא-הוא הניגון הידוע המוזכר
בסידור חתם סופר. (יצוין שיש עוד ניגון אחר
על פיוט זה, אותו ניגון חיבר הגה"ק מהר"ם א"ש זי"ע).

מטעם מערכת ההפקה של סעודת ההילולא
של מרן החתם סופר זי"ע, נמסר כי בעז"ה
בסעודת ההילולא שתיערך ברב עם הדרת
מלך (כפי שמפורסם בגב מגזין זה), ישוררו הניגון
ברוב רגש בביצוע מוזיקלי מיוחד, על ידי
חשובי בעלי המנגנים, בשילוב מקהלת
מיטיבי נגן ותזמורת מרובת כלים, כך יוכלו
לראשונה כל שוחרי משנת של החתם סופר,
להתוודע וללמוד את הניגון המקודש,
ולהחזיר עטרה ליושנה.

ב'סידור חתם סופר' (חלק ב, לאחר סדר ברכת
כהנים) שיצא לאור על ידי הגאון רבי יצחק
צבי בערנפלד זצ"ל, אב"ד חוג חתם סופר
בני ברק, מובא 'זמר נאה על כל יום טוב
וגם על ימים נוראים מבעל אבן עזרא'.
כותב שם המוציא לאור: 'מקובלני שמרן
זקני החתם סופר זי"ע שר הזמר אחר לימוד
משניות מענינא דיומא בכל החג עם נגון
הידוע'.

'ניגון ידוע זה' אותו מזכיר ב'סידור חתם
סופר', השתקע בצור העתים, ולא היה
מוכר וידוע לרבים בדור האחרון, אך ב'היכל
החתם סופר' התקבל הניגון המקודש הזה
מפיו של הגאון החסיד רבי יחיאל בויס
שליט"א, רב ביהמ"ד שפע חיים בקרית
צאנז נתניה, ומחשובי רבני ק"ק צאנז, כפי
שנהוג לשורר במשפחתם בשלש רגלים.
את הניגון קיבל הגר"י בויס שליט"א מפי
אביו הרבני החסיד רבי מרדכי מנחם מענדל
בויס זצ"ל, שקיבל את הניגון מאביו הגה"ק
המופלא רבי יחיאל בויס זי"ע אב"ד גוסא

הפיוט כפי שהוא מובא
ב'סידור חתם סופר':

א-ל שוכן שמים, הרחק כל פשע
שא נב שפתים, ואל תבט לך שיע
אלוף אשא עינים נא קרב ישע

או אודך בנבי שפה א-ל אדיר,
עובדי זרה חיש יתמו, וגם בחשך ידמו
אשא תחנוני, וגם בקשה, אלוף אלוקי אשא עינים נא קרב ישע

בשיח הניגון כל ימי חלדי
אהלל בך אל-א-ל שדי
שויתי ה' תמיד לנגדי

או אודך בנבי שפה...

רפא נא כל חולה, וכל מדון
שטע נא קולי, שעה נא לשועה
אל מול היכלך לך אשתתוח

או אודך בנבי שפה...

השב את העבודה בבתחלה
קבץ את העדה אל עיר על תלה
ישם אתו תודה בקול דנה וצלה

או אודך בנבי שפה...

מלך עולמים שוכן סנה
יושב ברום עולם פדות לעמך תנה
מקדש וגם אולם בנה נא יבנה

או אודך בנבי שפה...

סוכות בעילת זמרה ומעלות

של מרנץ החתם סופר זי"ע

מסכת סוכה שנהוגה היתה בחצרו של איש האלקים המופלא, הגאון הקדוש מרנא רבינו משה סופר זצוקללה"ה זי"ע א - בעל ה'חתם סופר' - מסכת נשגבה היתה, רבת הוד וכיסופין, טמירה ומעולפת ספירין, ובסוד-שיח היו משיחין אודותיה בסילודין, וכמה הלכתא גבירתא מהנהגתו למדין

הרב טוביה פריינד

ליל התקדש חג

מיד עם התקדש חג הסוכות, היה נראה בחוש איך שרבינו ה'חתם סופר' מתעטר ומתעטף בשמחה עצומה, חכמת אדם תאיר פניו, ואם כי בכל ימי החג היה רבינו אפוף בשמחה של מצוה, הרי שביליל ראשון של חג היה ניכר שמחתו ברוב עוז ותעצומות.

תפילת ליל חג הסוכות היה רבינו מתפלל בבית הכנסת הגדול, אם כי קשה עליו לשמוע כנגן המנגן החזן עם המשוררים בכ"ז לכבוד הקהילה עשה זאת ובכגון זה אומר "הסובל ומעלים עין ממשוררים". ועיין בהקדמה ל'ליקוטי חבר בן חיים' ח"ג, שמרן ה'חתם סופר' זי"ע אמר אחרי שהתפלל לפניו הגאון רבי משולם טיסמניץ זצ"ל בבית מדרש זה ע"כ אין ברצונו לשנות ממה שנהגו, ע"ש.

עם סיום התפילה היה נהוג שהאבות עם הבנים עוברים בסך לפני רבינו, והוא היה נושא ידיו ומברכם בברכת צדיק. לאחר סיום "ברכת הילדים" היה רבינו עומד ומקורביו ותלמידיו סביבו והיה דורש שעה קלה מענינו של יום, ורק לאחר מ"כ נתפזרו והלכו כולם לביתם.

עולו אושפיזין עילאין קדישין

בקובץ 'אוצרות הסופר' עמו' ק"ב הביא, שמתוך שירי הקודש של רבינו שנדפסו בשירת משה לשמחת תורה משנת תקנ"א, המתחיל 'מה תשתוחח' וכו' מונה שם בסדר האושפיזין:

אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף, עיי"ש. הרי שאפשר מזה ראייה דסבר שכך הוא הסדר. ברם, בהמשך דבריו כותב דברישי השיר כתב ה'חתם סופר' בכת"ק שהשיר מיוסד על ימי הבנין נגד ז' הקפות דהושענא רבא... וממילא אפשר דלא שייכי אהדיי הך סדרא לסדר האושפיזין, ע"כ.

נשים במצות סוכה

כל בניו ובנותיו, חתניו וכלותיו של רבינו ה'חתם סופר' היו רגילים לאכול עמו בסוכה בליל ראשון של חג, וכן בכל שאר ימי החג.

יש שהביאו שמועה שבבית רבינו לא ישבו נשים כלל בסוכה בסברו שהם פטורים מן הסוכה. בהקשר לכך יש להביא את המסופר ב'עולמו של אבא' (עמו' ס"ט), שהגאון רבי יהושע ברוך רייניץ זצ"ל נודע לו שמרן ה'חתם סופר' לא נתן לאשתו הרבנית ולבנותיו לשבת בסוכה וכו', ואמר בלבו אלך ואשאל את דודה שמחה [לעהמן ע"ה], האם כנים הדברים שאביה לא נתן לנשים ולבנות להיכנס לסוכה, הדודה שמחה פרצה בצחוק ואמרה שלא היו דברים מעולם: "אדרבה, אמא, אחותי ואני כולנו ישבנו בסוכה עם אבא זצ"ל, וכן נהג אחי [רבינו ה'חתם סופר'] שסעד בסוכה שלו יחד עם כל בני משפחתו".

גם בספר מנהגי חת"ס הביא לציון מדבריו ב'תורת משה' (קמא דברים דף נ"א טור ב') שכתב: "הני נשי במה זכין וכו' כמעט כל המצוות עשה שהזמן גרמא מקיימין ג"כ כמו האנשים ויושבין בסוכה..."

ואפשר שמקור שמועה זו, שהנשים לא נכנסו לסוכה, הוא ממה שהיה נהוג בבית רבינו, שהנשים אינם מברכות ברכת "לישב בסוכה", וכפי שהובא בחתן סופר (או"ח שער הגדילים והכלאים סימן כ"ג) שאמרה לו אמנו [בתו של החתם סופר] שמעולם לא ראתה בבית אביה שבירכו הנשים "לישב בסוכה".

בסעודת הלילה היו מזמרים את 'פיוטי המערבית' (אגב, בתפילת ליל חג הסוכות לא אמרו את פיוטי מערבית). והגאון רבי יהושע גינז במכתבו הנדפס בס' דרכי משה החדש (עמו' כ"ד) כתב שמנהג זה קיבל ה'חתם סופר' מרבו הרה"ק רבי פנחס מפרנקפורט, בעל ה'הפלאה' והוא קבלו מהמגיד הק' ממעזריטש, שקיבלו מהבעש"ט הק' זי"ע. אחר סיום הסעודה היה רבינו מחלק אגוזים ומיני מתיקה, ובכך היתה מסתיימת סעודת החג. אכן רבינו הק' חתם סופר לא נתן שינה לעיניו בליל קדוש זה, וכדלהלן.

על נטילת לולב

בספר 'חתן סופר' (עה"ת פ' אחרי) כתב: "ושמעתי כן מקדוש זקני בעל 'חתם סופר' זצ"ל שרקד ושמח שמחה נפלאה בלקיחת ארבע מינים עד שכל מי שראהו ושמעו ברכתו התפעלו עד אין שיעור ונשפע עליהם אז רוח קדושה ותשוקה למצות ה'".

הגיעה עת תפילה, היה רבינו נוהג כפי המובא בטור סימן תרנ"ב, והמדקדק במעשיו יעשה כאנשי ירושלים שהיה אדם יוצא מביתו ולולבו בידו, היה

כדין התחרטתי, אלא הלכה כדברי הראשון, זולת זה לא ידעתי תל"ת ... (תשובה זו הביא תלמידו בשו"ת מילי דבאות ח"ג ס"ו).

✦ 'ושמחת בחגך' - שמחת יו"ט

כאמור, מיד עם התקדש חג הסוכות היה רבינו החת"ס מתעטר בשמחה עצומה וכך היה נמשך שמחתו משך כל ימי זמן שמחתו. נציין לפנינו מזהירה מדברי רבינו אודות שמחת יו"ט:

"דהנה ידוע ששמחה שאדם שמח בעשיית המצוה הוא יותר ממצוה גופה, ויש שכתב על השמחה יותר משכר של מצוה עצמה (ולכן נאמר ויששו בשמחה לפני אלוקים, וידוע ששון הוא יותר משמחה), **ובודאי שאדם מחוייב לשמוח שמחה גדולה אם זכה לעשות החג כהלכתו ולקיים שמחת החג, ועל זה עצמה מחוייב לעשות סעודה ולשמוח בה על קיום שמחת החג"** (תורת משה פרשת פנחס ד"ה ביום השמיני).

כך היה רבינו שרוי בשמחה עצומה, ולא היה מצטער כלל בימי חג הסוכות.

עובדה מרעישת נמסרה לדור בפי בני משפחתו: אליהו הנביא זכור לטוב נגלה אל החת"ס סופר, בישר לו כי בניו עתידים לחלות, והראה לו את העתיד לקרות להם. רבינו נחרד כולו מאותו גילוי נורא. ואכן זמן קצר לאחר מכן, חלו כל בניו במחלה קשה. השמחה בבית החת"ס, הפכה לתוגה ועצב... ועשה כל מאמץ להביא רפואה לבניו, אך מצבם הלך והחמיר. הוא הירבה תפילות ותחנונים לפני שוכן עד שירחם על בניו וישלח להם מזור ורפואה. תלמידי הישיבה בקעו רקיעים אותם ימים בתפילות ואמירת תהילים להחלמת בניו של רבם.

למרות עוגמת הנפש שהסבה לו מחלתם הקשה של בניו, המשיך לענות תשובות לשאלות שנשלחו אליו מכל עבר. באחד הימים שב לביתו לאחר תפילות ותחנונים שנערכו בישיבה. על השולחן בבית המתין מכתב ובו שאלה חמורה. על אתר התיישב והחל לענות תשובה בכתב. תוך כדי הכתיבה נכנס תלמידו הצדיק הגאון רבי פישל סופר. בראותו את שלוות הנפש של רבו התפלא ושאל: "הלא רבינו שרוי בצער כל כך עצום, איך יש באפשרות הרב לכתוב תשובה ברגיעה ומתוך התבוננות?" - - - "לכל זמן ועת" השיבו הרב, "זמן תורה לחוד וזמן בכיה ותפלה לחוד". אותה שעה נוכח התלמיד בגודל צדקתו של רבו וחזק חושיו וכוחותיו הרוחניים, שאפשרו לו להוציא עצמו לגמרי מכל ענין בעת הצורך. ואכן, כל אותו זמן קשה, לא החסיר יום מלימוד תורה עם תלמידיו.

באחד הימים החמיר מאד מצבו של הבן הבכור, ה"ה הגאון רבי אברהם שמואל בנימין, בעל ה'כתב סופר', שהיה אז ילד בשנתו השמינית. הוא איבד את הכרתו וכאשר באו הרופאים החמיצו פניהם: "אבדה כל תקוה" הפטירו ביאוש. "אין מה לעשות, הילד עומד למות". רצו תלמידי המבוהלים של רבינו ששהו ליד מיטת הילד, והרשו לעצמם להפריעו באמצע השיעור. "רבינו, כך וכך אמרו הרופאים" - פניו של ה"חת"ס סופר" קדרו. הוא נישק את הגמרא ומיד קם ללכת לביתו.

בבואו לבית, ראה בכיות בכל פינה. נרות דולקים סביב הילד. אנשי ה'חברא קדישא' כבר

באותה עת הגיע לאיזור רבו, ה'חת"ס סופר', כדי לשהות בעיירה יערגין מספר ימים. לאחר שנה קמעא מתלאות הדרך, הלך לבית מדרש העירוני, באותה שעה הרצה המהר"ם שיק לפני תלמידיו בפרק 'לולב הגזול' שבמסכת סוכה, כשנכנס החת"ס לבית המדרש נדהם המהר"ם שיק לראות את רבו המובהק, שלא הודיעו מראש על ביקורו במקום. מיד הפסיק את שיעורו, וביקש מרבו החת"ס שימסור שיעור לתלמידיו במקומו. - - - **"כאן אתה הוא המרא דאתרא ועליך לומר את השיעור"** - סירב החת"ס סופר.

המהר"ם שיק היה נבוך, והתלבט כיצד יעז ללמוד עם תלמידיו לפני מורו ורבו החת"ס. מיד עלה בדעתו כי כעת ילמד רק מה ששמע מרבו החת"ס, וכך הרצה לפני תלמידיו חידושים מהלכות לולב ששמע בשעתו מרבו - המהר"ם שיק לא גילה תחילה כי כל הדברים האמורים הם חידושי רבו.

ה'חת"ס סופר' האזין בקשב רב והתעניינות גדולה לשיעורו של המהר"ם שיק, בסוף השיעור סיים: 'כי כל הדברים שנאמרו הם חידושי רבי בעל ה'חת"ס סופר'... כשמוע החת"ס את סיומו פנה אל התלמידים, ובחיוך קל על פניו אמר: 'האמינו לי שהרבה מהם כבר שכחת'...

כמו"כ ראה עוד בשו"ת 'מחנה חיים' (ח"ג א"ח סימן נ"ב): מעשה בהגאון רבי בונם איגר ז"ל שנסע לראות פני מרן החת"ס ז"ל, וכבדו מרן שידרוש, ואמר חריפות פלפלא חריפתא, ובתוכו היה דין חדש, דמי שאחז הד' מינים בעודו לילה והיה בידו כשהאיר היום יצא ידי חובתו. ופתח מרן ז"ל בקול גדול ואמר: **"אם להרחיב גבולי התורה דיבר מחותני, כמה נאה וכמה יאה שמעתתא זו, אבל לדינא אני חולק"**, עכ"ד שם. (והובא בקובץ שו"ת חת"ס ליקוטים (סימן ט"ו) וראה עוד בסדר תפילה ורנה, מנהגי חת"ס עמוד קנ"ד מה שביאר בדעת רבינו בזה).

עדות נוספת ללימוד מסכת סוכה שחזרה ונשנתה בישיבתו של רבינו, יש להצביע לתשובה שכתב לאחד שעירער על דבריו והקשה קושיות עליהם. החת"ס כותב לו את דלקמן:

"ממה נפשך, אם יעשה כדברי הרי טוב, ואם לא יעשה טוב יותר, שאין עלי אחריות. וידי חובתי יצאתי, שהרי כבר השבתי לו, ואיני מחויב ליתן אבנים. אך אם טעיתי, ולחזור בי, זה לי ארבעים שנה תל"ת, ולא אירע לי אלא ב' פעמים, פעם אחת החזירני הגאון מהר"ז מרגליות וכו', הגאון הנ"ל החזירני והודתי לו, ועתה כי זכיתי ללמוד 'לולב הגזול' שבתי וראיתי, כי לא כדין הוריתי, ודברי הראשונים אמיתיים. ושוב פעם אחת בענין שלא

העיר פרעשבורג בימים ההם

קורא ק"ש ומתפלל ולולבו בידו, אע"פ שאסור לאחוז בידיו ספר תורה ותפילין בשעת התפילה שמא יתבטל מכוונתו, שאני הכא כיון שדבר מצוה הוא לא חיישינן שמא יתבטל מכוונתו.

ובספר 'אמרי שפר' להגאון רבי שמעון דייטש זצ"ל - מתלמידי רבינו - (עמ"ס ברכות דף י"ז ע"ב) סיפר: שהעיד רבינו החת"ס על עצמו, שחיבוב מצות נטילת לולב גורם לו כונת התפילה כל כך, **שמתפלל ביו"ט של סוכות ע"י אחיזת לולב בכוונה שלימה יותר מיום הכיפורים**.

נציין כי כמה מתלמידי רבינו היו מביאים לפניו בכל ערב חג הסוכות ד' מינים משופרא דשופרא, כך שלפעמים מרוב ההידור היה קשה להחליט הי מנייהו עדיף, השאיר רבינו את שניהם אצלו, ובחג יצא ידי חובתו בשניהם.

דוגמא לכך הובא ב'מנהגי חת"ס' אודות האתרוג, שרבינו הירד אחר 'אתרוג גענואזער' ואמר שהמה היותר כשרים ומהודרים. אכן מלבד אתרוג זה היה לו עוד אתרוג אחד הדר יותר ביופי, והברכה עשה על הראשון, (וראה בקובץ 'אוצרות הסופר' קובץ ט' עמוד מ"ט שהארץ במז"מ של הלכה, האם שייך לקיים הידור דמצוה אחר שכבר קיים וסיים את מעשה המצוה, ומה שבירר במנהג רבינו).

גם לבניו הק' היה רבינו ה'חת"ס סופר' בורר ארבעת המינים מהמעולים ביותר, וכך העיד אחד מתלמידי בן רבינו הגאון רבי שמעון סופר אבד"ק קראקא, שכאשר קנה אתרוג מעולם לא עמד על המקח, ומיד היה משלם דמי האתרוג כמו שהוא. הסותרים, בידעם כי רבינו הינו לקוח טוב, היו מביאים סחורות אליו ומציעים לו אתרוגים יפים ומהודרים, מובחרים שבמובחרים. ולמרות שבלי ספק היו ממצייאם לו ה'אתרוג' בה"א הידיעה, בכל זאת משום חביבות המצוה, היה דרכו של רבינו ביו"ט בבוקר לפני התפלה, להביט באתרוגיהם של בעלי הבתים החשובים שבעיר, וכאשר התבונן וראה שאצל אתרוג מי מהם יש הידור כל שהוא שלא מצא על אתרוג שלו, בקשו במתנה ע"מ להחזיר, נטלו ועשה את סדר הנענועים בלא ברכה.

✦ לימוד מסכת סוכה

במשנתו של מרנא ה'חת"ס סופר', מצאנו חביבות מיוחדת למצוות חג הסוכות, הדברים באים לידי ביטוי במה שהבאנו לעיל אודות שירי הקודש שחיבר בימים שבין יו"כ לסוכות, כמו גם מנהגו בנטילת הלולב כל היום, ובכך היה מכוין דעתו בתפילתו כל ימי חג הסוכות יותר מיוה"כ - כפי שהתבטא רבינו בעצמו.

ולא רק במעשיו ובהנהגותיו, אלא אף בלימוד מסכת סוכה מצאנו בדברי תלמידיו עובדות נפלאות שאירעו בשעת לימוד מסכת סוכה, ריבוי עובדות, המעלות השערה שמסכתא זו נלמדה בישיבתו פעמים רבות במיוחד.

עובדא נפלאה מובאת בספר 'בית יוסף להבה', על הגה"ק רבי משה שיק בעל מהר"ם שיק, מתלמידי החת"ס, שכהן כרבה של קהילת יערגין. שם היה רגיל לשבת עם תלמידיו בבית המדרש בעיירה וללמוד תורה.

כמובן שהחת"ס כתב וענה לשואלים בחוה"מ רק תשובות נחוצות ודחופות הנוגעים עתה למעשה, וכפי שהוא עצמו כותב: "ג"ה [גליל ידיו הטהורות] **הגיעני בחוה"מ העבר, והיות אי אפשר להשיב למעשה כי העבר אין ע"כ לא השבתי בימי המועד...**" (שו"ת חת"ס או"ח ריש סימן קכ"ג, ועיין עוד בתשו' שם סו"ס צ"ח ושו"ת חת"ס אה"ע ח"ב ריש סימן פ"ו תשובות שכתב החת"ס בימי חוה"מ, וראה עוד ב'שירת משה' שרבינו החת"ס כתב שירים בחוה"מ).

גם חידו"ת שחידש החת"ס העלה ברשימה לזכרון בימי חוה"מ, וכפי שכותב בשו"ת חת"ס או"ח סו"ס קפ"ד: "רשמתי לזכרון דברים בעלמא בחוה"מ של סוכות..."

ואם בכתביה בחוה"מ עסקינו, כאן המקום לציין שהספר תורה שכתב החת"ס לעצמו נגמרה כתיבתו "ביו"ט חג הסוכות" כאשר כותב בשו"ת חיו"ד (סימן רע"ו): "האמת אגיד כי ביו"ט חג הסוכות נגמר כתיבת ס"ת שלי תלי"ת בכמה מיני יופי והידור ודקדוקים הרבה..." - הכנסת הספר תורה לבית המדרש היתה בסתר, כך מעיד הגה"צ רבי נפתלי סופר זצ"ל בספרו 'בית אפרים' (דרוש ב'): "ושמעתי שאדמו"ר הגאון מהרמ"ס זצ"ל כאשר היה מקיים מ"ע 'כתבו לכם' וכו', היה נותן הספר תורה בבית המדרש בסתר".

מקורות: 'חוט המשולש' מהגאון רבי שלמה סופר זצ"ל • ספר 'זכרון למשה', שי"ל ע"י רבי יוסף שוורץ ליובל המאה של רבינו החת"ס • 'פרדס משה' להרב החסיד רבי יעקב עקיבא שישא, בסופו 'תולדות משה' • ספר 'תפילה ורינה', מנהיג חת"ס להרה"צ רבי עקיבא מנחם סופר, מכון חת"ס • קובצי 'אוצרות הסופר', היו"ל ע"י ביהמ"ד 'תורה עץ חיים' - לונדון • 'נצוצי חת"ס', שי"ל ע"י מכון 'זיו עולם' • 'איש האלקים' מהרב יאיר ויינשטוק ועוד.

את גופו הקטן, והוא נפטר בחג הסוכות. למרות צערו הנורא של אביו, החתם סופר, השתדל בכל כוחו להתגבר על הצער, כיון שהימים היו ימי חג הסוכות, והרי אסור להתאבל בחג.

כשנכנס לחדרו, מצא את אשתו מתמוגגת בדמעותיה: "אל לך לבכות, היום הוא יום טוב ואין רשאין להתאבל", אמר לה רבינו החתם סופר. האם הצדקת הבליגה על צערה, התגברה בכל כוחות נפשה, וחדלה מבכיה עד לאחר החג.

אך מיד עם צאת החג - מוצאי שמחת תורה - נתעטף רבינו באבלו רח"ל וביכה את מות בנו יצחק לייב ימים רבים, וסירב לקבל תנחומין. למנחמים אמר שהילד שנפטר היה בעל נשמה גדולה מאוד.

יום אחד נכנס איש זר לחדרו של החתם סופר וסגר את הדלת אחרי, שוחחו השנים מספר שעות כאשר רק שניהם לבדם נמצאים בחדר. הדבר היה לפלא בעיני בני הבית, שידעו כי אביהם שבור ורצוף כולו ממות בנו, מדוע הוא מרבה בדיבור עם הלך זר. לאחר שיצא האיש והלך לדרכו, נכנסו בניו לחדרו, וראו כי פניו מאירות ושמחות. "מי האיש היה כאן?" שאלו בתמיהה. "אליהו הנביא זכור לטוב שניחמני בצערי", השיב בפשטות.

❁ חולו של מועד

גם בחול המועד לא נח רבינו מכתבת חידושי תורה, ובחוה"מ כמו בשאר ימות השנה, היו מגיעים למעונו ועולים על שולחנו שאלות מכל קצווי תבל, והיה מתיישב כמה שעות לענות ולערוך תשובות ולהחזירם לשאליו. כך שגם בימות החג היה נכנס הדוור עם חבילת המכתבים בידו והיה מניחם על שולחנו.

ניצבים בחדר, ומתוך כבי לוחשים את התפילות לשעת יציאת הנשמה. רבינו ביקש מכל הנוכחים - למירב פליאתם - לצאת מן החדר. שעה ממושכת הסתגר עם בנו הגוסס, וכאשר פתח את הדלת ויצא החוצה נהרו פניו: "ברוך השם, איך האב איהם אאוס געפועלט א יובל" (פעלתי עבורו יובל שנים). - - - מצבו של הילד הלך והוטב עד שהחלים לגמרי. רבי בער פרנק, מראשי ה'חברא קדישא', העניק לקראת הבר מצוה של ה'כתב סופר' את הנרות שדלקו ליד מיטתו בעת גסיסתו, וזה הורישם לבניו.

[כשנסתלק ה'חתם סופר' היה ה'כתב סופר' אברך צעיר בן 25 שנה, וכשלושים ושלוש שנה פשט את ישראל על כסא ממלכתו בפרעשבורג. כמנין השנים שמלך אביו בקהילה. בהכנסו לשנת הח"ן, חמישים שנה לאחר שאמר אביו מה שאמר, חלה רבי אברהם שמואל בנימין ונתבקש לבית עולמו].

בימי חג הסוכות כשישבו הרב ותלמידיו בסוכה, עת שכבו בניו על ערש דווי. לפתע הרים רבינו עיניו ואמר לתלמידיו, "שומע אני שאומרים מזמורי תהלים..." שנים מתלמידיו עלו חיש מהר לעליית הגג של ביתו שם שכן בית כנסת קטן, כדי לראות מי הם אומרי תהלים, אך בית הכנסת היה ריק ממתפללים. ירדו התלמידים אל הסוכה, ואמרו בתמימות כי אין איש בבית הכנסת.

"אומרים מזמורי תהלים", עמד החתם סופר על דעתו. בראותו את תמיהתם של תלמידיו אמר, "אינכם מבינים, אם אין אומרים למטה, כנראה אומרים תהלים למעלה... שומע אני את מזמורי התהלים שאומרים המלאכים בשמים..."

שאר בני ה'חתם סופר' התגברו על מחלתם הקשה ואט אט שבו לאיתנם, ברם 'יצחק לייב' בן הארבע נחלש והלך, המחלה הקשה הכריעה

הושע נא ציון המצוינת • הושע נא קדש הקדשים • הושע נא תל תלפיות

**הקויטלך יונחו על
מקום מנוחת קדשו
מידי שבוע**

3 אפשרויות לשליחת קויטלך:

בעמדות נדרים פלוס
"היכל החתם סופר"

דוד הקו הטלפוני שלנו: 0733.454.678
ארה"ב: 1-605.615.70.10

דוד האימייל: k6056157010@gmail.com

אפשרות לשליחת
קויטלך
לציון קדשו של מרן
החתם סופר זי"ע
בפרעשבורג

הַתְפִּילָה לַמֶּשֶׁה אִישׁ דְּהַאֲלָקִים ה' מַעֲזָן אֶתְּהָ הָיִית לָנוּ בְּדֶר וָדֶר

המקנה

של רבינו החתם-סופר

בדרעזניץ

גלי התרגשות גואים בקרב שלומי אמוני ישראל, עם פרסום הידיעה כי כעבור 230 שנים, נחשף והתגלה מקווה הטהרה של רבינו החתם סופר בעיר דרעזניץ | התעניינות גוברת בקרב רבנים ומורי הוראה המבקשים לבדוק מקרוב את אופן וצורת בניית המקוה | המקום יעבור בקרוב שיפוץ על ידי 'היכל החתם סופר', ועם גמר חידוש המקום לשם ולתפארת, תינתן לראשונה האפשרות לכל יודעי דת ודין וכל שוחרי תורה לראות מקרוב את המקוה ולטהר עצמם במעיין המים שעדיין נובע עד היום הזה | שלא ייבש המעיין...

ימצאו שם 'באר מים חיים'

בגיל ורנן, ברגשי קודש, התפרסמה הידיעה בין כל שוחרי תורת משה, הדבקים באילנה דחיי רבינו משה איש אלקים בעל ה'חתם סופר' זיע"א, כי בסייעתא דשמיא נגלה 'מקוה מעין טהור' בעיר דרעזניץ, אשר בה טבל בתמידות רבינו הקדוש והטהור ונתקדש בסילודין.

בתוך כך, התערבה שמחה בשמחה, עם פרסום הידיעה המרגשת הנוספת, כי בסייעתא דשמיא עלה בידי העוסקי במלאכת הקודש להוציא יקר מזולל, ולגאול מידי זרים את ביתו נאוה קודש, וגם את המקוה באר מים חיים.

גדול יהיה כבוד הבית

מטעם העוסקים במלאכה נמסר, כי במטרה להכין את המקום לרבבות אלפי ישראל המבקשים לזכות בזכייה הנשגבה לפקוד את ביתו נאוה קודש, ולטבול במקוה אשר עדיין מימיו מפכים ונובעים מאז עד היום הזה, החלו בימים אלו בעבודות שיפוץ נרחבות, לחדש ולפאר את הבית סביב, כך שבקרוב יזכה הציבור להיכנס אל הקודש פנימה אל הבית הגדול והקדוש של רבינו, וגם לטבול במקוה שטבל בה רבינו זיע"א. גדול יהיה בית הגדול והקדוש הזה, אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים!

העסקנים מבקשים בכל לשון של בקשה, לא לבוא לעת עתה לעיר דרעזניץ לחפש הבית והמקוה, עד שיסודר הכל על צד היותר טוב, בתיקון ושיפוץ המקום כראוי וכיאות. כל ביקור במקום שלא בתיאום, עלול לגרום לעיכוב השיפוצים.

הרבני התורני המופלג הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש שליט"א שעל ידו נתגלגלה זכות מציאת וגאולת ביתו של רבינו עם המקוה הקדוש, ניאות לגולל בפנינו בכתב ובמכתב את סדר השתלשלות הדברים:

| הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש שליט"א |

להוציא אור תעלומה

לערך כחמש שנים ישב רבינו החתם סופר על כס הרבנות בק"ק דרעזניץ, מראשית השנה שנת תקנ"ד עוד סוף שנת תקנ"ח, ולמרבה הפלא התברר שמאז ועד היום, במרחק של

תעלומה ולגלות נסתרות מימי קדם, כך זכו לגלות את: בית הכנסת הקדוש, ביתו נאוה קודש של רבינו, ה'שיעור-שטוב', המבוי והעירוב והלחיים, וכן מקוה הטהרה הנמצא במרתף בית הסמוך לביתו נאוה קודש של רבינו ה'חתם סופר'.

הפלא הגדול היא, כי לכל הגילויים האלו זכינו באיתערותא דלעילא, על פי דבריו הקדושים ב'שו"ת חתם סופר' (אורח חיים סימן פט), שם מראה באצבע על אופן תיקון העירוב בק"ק דרעזניץ, וכותב סימנים מובהקים היכן עומד 'בית הרב' ברחוב היהודים מכוון נגד 'בית הכנסת הקדוש'. בבית קדוש הזה היה מושב יקרו של רבינו, שם עבד את עבודתו הקדושה למעלה מהשגת אנוש, ובחציה השניה היתה ישיבתו הקדושה במשך שנות מגוריו שם. [עוד חזון למועד בע"ה לתאר כל הפרטים על אותם הגילויים נפלאים, שהניח לנו המקום לפליטה גדולה].

"בית מס' 27 געמיינדע באאד-הויז"

גילוי מקומה המדויק של המקוה, התברר על פי רשימות מיסים מיום י"ח אלול שנת תקנ"ג - באותה זמן שנתקבל מרן לשמש ברבנות ק"ק דרעזניץ - על פיה גם התברר כמה פרטים מ'רחוב היהודים' ותושביה, ומקום המדויק של העירוב ו'בית הרב' המתוארים באותה תשובה. ובה נמצא רשום בלועזית: "בית מס' 27 געמיינדע באאד-הויז" [= "בית מרחץ הקהילה"], זאת אומרת, באותה בית היה נמצא ה"מקוה" של הקהילה.

אחר חיפוש במסמכים ובמפות

230 שנה, עדיין עומדים וניצבים על תילם אותן היכלות קודש של רבינו.

אופן מציאת המקוה היא חוליה נוספת מתוך שרשרת הגילויים הגדולים שהתגלו לאחרונה בעיר דרעזניץ, גילוי אחר גילוי, כאשר העוסקים בדבר הרגישו כי יד עליונה מכוונת אותם צעד אחד צעד להוציא אור

המדרגות המוליכות למרתף מעין הטהרה והמקוה הקדוש

"וידעתי בני ישראל קדושים, גם כי אנשי קהלה נאה כמות שהיא ידוע לי כי כל אנשיה יראים ושלמים מחבבים התורה ולומדיה, לא יחליפו באר מים חיים בבור מקוה [מים]".

ונתקשו הפוסקים הבאים אחריו, הלוא מקוה היא יסוד קדושתן של ישראל, והאיך כותב שאינו אלא צרכי ציבור. ולדעת הפוסקים בניית מקוה היא קודם ספר תורה, וגם מוכרין ספר תורה לצורך מקוה, ומשנין מת"ל לפו"ר. [לדוגמא: עין שו"ת דברי מלכאל (ח"ג סימן ט) 'שו"ת זכרון יהודה' (יורה דעה סימן נט) 'שו"ת לבושי מרדכי' (מהדו"ק או"ח סימן כח, קטז) ועוד. עד גדולי זמנינו: 'טהרת מים' (טלושקין, סימן פא) 'טהרת יום טוב' (חלק יב עמ' קסב) 'קובץ תשובות' (ח"א סימן צב) 'חשוקי חמד' (שבת כז ע"א) ועוד].

הרופאים הפרוצים שערערו על המעיינות

אבל על ידי גילוי המקוה טהרה בימינו, ועל ידי התבוננות בסדר תכנון המקוה מאז ומקדם, והתגלות שאר הידיעות החשובות היוצאים מהם, התיישבו דברים הסתומים במשנת מרן כאן והם עשירים במקום אחר. שבאמת היה נמצא כבר מקוה בק"ק דרעזניץ, אלא אותה זמן שעלה השאלה על שלחנו של מרן, היה צורך מחמת סיבה להוסיף בורות להמקוה, כמו שיתבאר.

בשו"ת חתם סופר¹ יורה דעה (סוף סימן ריד, כנראה בשנת תקפ"ט), מצינו שהשיב תשובה ארוכה להשואל הגאון רבי בנימין וואלף האמבורג זצ"ל ראש ישיבת פיורדא מח"ס 'שאר הזקנים' ושמלת בנימין², שרצה לגבב כמה חומרות על המקואות הנעשים ממי גשמים. ואחר שהאריך מרן בתשובתו הרמטה, כתב וזה לשון קדשו:

"הארכתי בכל זאת, ללמד זכות על המקומות הגדולות המהוללות הללו, שטובלים במקוואות כאלו [מקוה של מים שאובים הנכשר ע"י זריעה או השקה לבור של מי גשמים] בלי שום דוחק, כי יש באותן מקומות מעיינות ומקוואות כאלו סמוכים לנהרות, ובעירנו יש במחוז (צוקערמאנדיל) מקוה כזה סמוכה מאוד לנהר (דאנאי), ובקלות היו יכולים להמשיך לה מים מן המעיין, ולא חשו גאונים קדמונים לזה, על כן יצאתי ללמוד זכות, ומכל מקום פשוט שהמחמיר יתברך ממקור הברכות וממעייני

בית הכנסת בדרעזניץ בו התפלל מרן החת"ס

סימנים רב, רז, ריב, ריד), ומה נשתנה כאן?

אולם אחר עיון נמרץ בדבריו הקדושים בכמה מקומות, נתבררו נתלבנו ונתיישבו הדברים עד להפליא, ע"ד אמרם דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר. אין כאן המקום להאריך בכל זה, ועוד חזון למועד בס"ד, אך נביא כאן את עיקרי הדברים.

מכירת ספרים למען המקוה

נעמוד על אחד הדברים שזכינו על ידי גילוי הנפלא של מקוה זו, והיא לברר מקחו של צדיק משנתו של מרן החתם סופר, שכל דבריו אמת וצדק במדה ובמשקל, וטובא גניז ביה.

המקוה בק"ק דרעזניץ, מוזכר בשו"ת חתם סופר³ (יורה דעה סימן רמד, שנת תקצ"א) לענין שאלה של מכירת ספרים לצורך בניית מקוה. מעשה שהיה כך היה: איש אחד הניח אחריו ספרים הרבה, וקודם פטירתו הקדיש כל ספריו על מנת להכניסם ב'בית הכנסת הקדוש', שם יעמדו הספרים לכל הרוצה ללמוד מתוכם. אחר כמה שנים שלא נתקיים צוואתו מחמת חשש גניבה ואבידה, הציעו לפני מרן ספיקתם. וזה תורף דברי השאלה:

"עכשיו צריכים הציבור לבנות מקוה מים טהורים, והציבור נדחקו כעת ואין לאל ידם, ורוצים למכור הספרים ההמה לצורך מקוה הנ"ל..."

נדייק בלשונו הזהב, אשר כידוע כל דבריו שבעתיים מזוקקים. מהו כוונת דבריו "עכשיו צריכים הציבור לבנות מקוה..."? וכי יעלה על הדעת שלא היה להם מקוה מקודם, ומה נשתנה אותו עת שהצריכו לבנות מקוה חדשה.

גם צריך ביאור, לשונו הקדוש שצריכים הציבור לבנות מקוה "מים טהורים". וכי יש הוה אמינא לבנות מקוה מים טמאים. אתמהא?

מקוה היא רק צרכי רבים?

זאת ועוד, תמהו רבים על תשובת מרן. אחר שהאריך לבאר ולברר דברי הש"ס והפוסקים בסוגיא דמעלין בקודש ולא מורדין, כותב וזה לשון קדשו:

"ומעתה נבין דון שלפנינו, אין לך מצוה רבה מלהמציא ספרים ללומדי תורה, ועושה צדקה בכל עת [תהלים קג], זה הכותב וקונה ספרים ומשאילן לאחרים [ילקוט שם], וצדקתו עומדת לעד [תהלים קיב ג, כתובות נ ע"א], ותלמוד תורה כנגד כולם [פאה פרא א משנה א]. ואין כיוצא בזה בקהלה הזאת. הגם כי צרכי ציבור מצוה הוא, כי היכי דלא לדחקי קופת הציבור, אבל מכל מקום אינו אלא מצוה זוטא לגבי תלמוד תורה, ואיני מוצא שום מקום להתיר.

ובסוף התשובה מסיק בהאי לישנא קדישא:

ישנות, והשוואת מספרי הבית מימות התק"נ למפות החדשות של ימינו בשנות התש"פ, במטרה קדושה להבין אותה תשובה על כל פרטיה, על איזה מבוי ולחי סמך מרן החתם סופר, יצאנו מברוקלין ותרמילנו בידינו, ולאחר טלטולא דאורחא הגענו לעיר דרעזניץ שכמעט נשכח זכרה בעולם היהדות. לא שיערנו בעצמינו אלו תגליות מרגשות ממתנות לנו שם בדרעזניץ.

לא היה גבול להפתעתנו, נוכח המראה הגדול והפלאי אשר התגלה נגד עינינו, כאשר במרתף אותו בית עדיין נמצא ה"מקוה טהרה" של רבינו, והיא עודנה עומדת על מכונה ועל כנה עד היום הזה!

אם לא די בכך, שהבית והמקוה עומדים וניצבים בשלמות עד היום הזה, גברה התרגשותנו שבעתיים, כאשר גילינו שלא מקוה אחד ולא שנים יש שם, אלא המקוה כולל שלש בורות - חזיון בלתי נפרץ בימים ההם - בור טבילה, ולידו עוד שני בורות, בור השקה, ו"באר מים חיים" אשר מימיו נובעים מן האדמה, אשר מימיו לא פסקו ועדיין נובעים עד היום הזה!

באותם רגעים ניצבו נגד עינינו, באש שחורה על גבי אש לבנה, פתגמו הידוע של מרן החת"ס בסוף צוואתו הקדושה: **שלא ייבש המעיין! כפשוטו וכמדרשו---**

ודרשת וחקרת היטב

בראותנו כי ה' הצליח דרכנו, המשכנו לחקור ולעיין בארכיוני המדינה, וגם כאן לא פסקו ההפתעות והגילויים המרגשים, כאשר מצאנו שרטוט מקורי מתכנון המקוה בימים ההם, וגם 'פנקסי הקהלה', אשר על ידם גם מתברר בבירור גמור, כי מעיין נובע זה הנובע כיום הוא-הוא אותו מעיין אשר היה קיים בימי משה רבינו ה'חיתם סופר' בשנים שישב בק"ק דרעזניץ, ובמקוה הזה טבל עלה ונתקדש מרן רבן של כל בני הגולה זיע"א.

שלשה בורות על שום מה?

עם גילוי דבר המקוה, החלו רבנים ומורי הוראה, ומומחים לעניני מקוואות, לחקור אחרי צורת ואופן בניית המקוה, כאשר בהשקפה ראשונה עלו לכאורה תמיהות גדולות ופליאות עצומות, במעשה המקוה ואופן תיקונה, אשר נתקשו בה תלמידי חכמים מופלגים ואף רבנים מובהקים אדירי התורה, למה היה צריך לשלשה בורות הללו. אם היה 'מעיין' של מים חיים' למה צריך ל'בור טבילה' מיוחד ולמה לא היה אפשר לטבול בבור המים חיים. וגם: מאיזה טעם הוצרך בור מיוחד להשקה, ולא הספיק השקה לה'מעיין'. גם נתקשו גדולים וטובים, כי נודעת ומפורסמת שיטת מרן החת"ס דיותר נכון לעשות בור 'זריעה' מבור 'השקה' (שו"ת חתם סופר⁴ יורה דעה

בית מרן החת"ס בדרעזניץ

בא במיוחד לטבול במקוה שטבל בו הצדיק

בעיר סערענטש היה מקוה של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע [שם נהג לטבול טרם נסע לכהן פאר כאב"ד קאלוב], היה זה מקוה של מעין, ואמרו שמאז שטבל בו הצדיק לא היו צריכים לחמם בו את המים, המים היו לא קרים ולא חמים אלא פושרים... דבר זה היה נודע ומפורסם לכל, פעם כאשר שבת הגה"ק בעל 'הדברי חיים' מצאנו זי"ע בעיר מאדע [בימי הקיץ שנת תר"ה], בא בערב שבת קודש במיוחד לעיר סערענטש כדי לטבול במקוה זה שטבל בו הצדיק מקאלוב זצ"ל.

ופעם גם בא הרה"ק רבי יוסף מאיר מספינקא [ה'אמרי יוסף זצ"ל] במיוחד לסערענטש, מקום מולדתו של האדמו"ר רבי יצחק אייזיק מקאלוב, כדי לטבול במקוה של הצדיק מקאלוב ושל הוריו, והיה זה בחנוכה.

שו"ת קול מנחם יורה דעה ח"ב עמ' רנא, באר יצחק פרק יא עמ' שלו

טבילה במקוה שטבל רבינו

"זכורני, שהיו באים יהודים מפולין וממקומות אחרים לבקר בפערשבורג, וכאשר שמעו כי במקוה לטבילת כלים זה עוד טבל רבינו, הסתכלו עלינו כמשתוממים: 'האמנם כן במים אלו טבל רבינו בעצמו ובכבודו?!' ולא נחה דעתם, עד שירדו וטבלו במקוה זה. הם לא הבינו איך אנו יכולים להמנע מלטבול במקוה חשוב זה. לפעמים בימי החורף היו המים קפואים, והדבר לא מנע בעדם לרדת ולטבול".

ספרא דמלכא עמ' כ, בשם ה"ר ישעיה פלישמאן ז"ל מירושלים, יליד פערשבורג

באר מים חיים - המעיין הנובע עד היום בבור הטבילה

ומתאונן על התפשטות החולי קאלרא ר"ל, ובפרט במקהלות קדושות לבוב ובראד, וכבר רבים שמתו רח"ל... גם כי כן דבמדינתנו שהמלכות סוגרת המדינה ואין יוצא ואין בא מהתם להכא...". ועיין עוד 'דרשות חתם סופר' (ח"א דף סא).

מים טהורים - מה הם?

מובן אפוא מאליו, כי בעקבות המגיפה, נולד חשש על מקוואות של מעיינות, מצד הרופאים פרוצים, מטעם נקיות, על כן היה 'צריכים לבנות מקוה מים טהורים', היינו להוסיף בור מקוה מים באופן שיכלו לנקותו תמיד, ויהיו מים טהורים ונקיים. על כן נזהר מרן בלשוננו הזהב ונקט לשון נקיה 'מים טהורים' (ולא רצה לכתוב מים נקיים), שלא להוציא לעז ח"ו על מקוואות של מעיינות.

לאור זה יתבאר נמי מה שכתב מרן 'ההצבור נדחקו כעת ואין לאל ידם'. גם כאן כוונתו, כי מחמת המגיפה אין יוצא ואין בא מעיר לעיר, כלשונו במכתבו הנדפס ב'איגרות סופרים' שם: "גם כי כן דבמדינתנו שהמלכות סוגרת המדינה ואין יוצא ואין בא מהתם להכא", על כן היתה פרנסתיהן של ישראל מתמוטטת באותה זמן.

לא יחליפו באר מים חיים

לפי כל זה, מה מאוד יומתק לחיך ביאור עומק מליצתו ורמזי דבריו הק' בסוף התשובה: "לא יחליפו באר מים חיים בבור מקוה". והאחרונים שנתקשו בזה סברו כי כוונתו על הספרים כי התורה נקרא 'באר מים חיים'. ובאמת שהיא על דרך לשון נופל על לשון, ואין המקרא יוצא מידי פשוטו, באר מים חיים ממש פשוטו כמשמעו, וגם על התורה. על דרך שדרשו רז"ל (ברכות נו ע"ב) הרואה באר בחלום כו', רבי נתן אומר מצא תורה שנאמר (משלי ח לה) כי מוצאי מצא חיים, וכתבי הכא (בראשית כו יט) באר מים חיים, רבא אמר חיים ממש.

על דרך זה בא לרמז, שלא יחליפו התורה הנקרא 'באר מים חיים', ולא ימכרו הספרים להוסיף לבנות 'בור מקוה', כיון שכבר יש להם מקוה טהרה 'באר מים חיים' נובע, ובכהאי גוונא לא הותר להם למכור הספרים כדי להחליף 'באר מים חיים' ב'בור מקוה' [כי מקוה מי גשמים היא נחות דרגא נגד מעיין שחשיבותה רבה]. שפתיים ישק.

"מכיר אנכי בנחיצות הדבר, לסדר את בתי-הרחצה הדתיים באופן שיתאמו לחוקי הבריאות, על פי הצעתי בנתה גם עדתי מקוה חדשה, והמים נמשכים אליה על ידי צנורות מנהר הורטה, וצנורות אחרים מוציאים מתוכה את המים שאינם נקיים...".

מגיפת החולי-רע

נקדים עוד מה שדייק מרן בלשונו הזהב וכתב "עכשיו צריכים הציבור לבנות מקוה מים טהורים". אותה זמן שעלה השאלה על שלחן מרן, היא "יום ב' כ' למספר בני ישראל [=ה] לחודש אייר [תקצ"א לפ"ק]. וידוע מאמר ה'חזון איש' זי"ע שאף התאריכים מתשובות חתם סופר צריכים לימוד!

מכמה מקומות בכתבי מרן יוצא כי אותו זמן היה בשיא של המגיפה הנוראה חולי-רע בארצות אירופה. ראה 'שו"ת חתם סופר' (אורח חיים ריש סימן קב) שכתב: "וכבר אירע כן [שנתכסה הלבנה] בחדש כסליו שנת תקצ"א גם כן בשליטת החולי ההיא, ולא טוב הי' אחריתו אז...". וראה עוד 'איגרות סופרים' (אגרות חתם סופר, אגרת יז; ומשם ב'קובץ תשובות חתם סופר', ליקוטים סימן א): "יום ג' תמוז תקצ"א לפ"ק וכו', תמול הגיעני מכתב מגאון אחד מגאליציא בוכה

הישועה ישאב מים בששון. אך בדור הזה, אשר בעוונותינו הרבים לא לבד ביטול פ"ו גורם וכמו שכתב מהרי"ק שרש נ"ו, אלא ישמענו לרופאים פרוצים כידוע, ויצא בזה מכשולים גדולים ח"ו, אלו הייתי נמנה עם אותה חבורה הייתי מסכים להתיר באגודה א' וחבורה א' כנכנס לשם שמים, ועל ידי זה ישמענו הנגידיים לפזר מומן הרבה לתקן הכל על צד היותר טוב, כגון תקונים ברעפי הגג ובסילונות וכל כיצא בזה, והמחמיר יחמיר לעצמו...".

מתוך דבריו הקדושים מוכח להדיא, שהרופאים הפרוצים ערערו על מקוואות של מעיינות שהיה נהוג מאז ומקדם בארצות אירופה. מחמת שאת בורות המעיינות היה קשה מאוד לנקות, מה שאין כן מקוה מי גשמים אפשר בקל להחליף המים מזמן לזמן. עיין 'שו"ת חתם סופר' (שם ריש הסימן, וסימן רג).

כך כותב חותן המלך, הגה"ק רבינו עקיבא איגר זי"ע בתשובתו לנשיא הדוכסית בפוזנא, אודות בניית המקוה במאגדבורג בשנת תקפ"ח (תורגם מלועזית):

שלושה בורות במקוה החת"ס

פרק מיוחד בתולדות קברי הצדיקים באירופה בימי הזעם הם המאורעות סביב בית העלמין העתיק בפרשבורג, שם ספונים גאוני רבני פרשבורג לדורותיהם, בתוכם נודעים הגאונים רבי משולם איגרא, רבי עקיבא איגר (הראשון), בעל "החתם סופר", רבי לייב מוכיח ועוד צדיקים קדושים וטהורים. בית העלמין שהכיל אלפי קברות נחרב ע"י הנאצים הארורים ושותפיהם הסלובקים ימ"ש, ע"מ לסלול כבישים ומסילות לרכבות.

עדות חיה מפי הגר"י שטרן נכד החת"ס על פינוי העצמות

פינוי עצמות הקדושים נעשו בכפייה ע"י יהודי פרשבורג שקברו יחד את כל העצמות ב"קבר אחים" בבית העלמין החדש. ורק חלקת הרבנים הנ"ל נשארה במקומה, לאחר מאמצים והשתדלויות מרובות זכינו שקברי הקדושים הללו ונשארו בשלמותם עד היום. העלינו את סיפור הדברים על הכתב כפי מה ששמענו מהרה"ח הרבני החשוב רבי ישראל (ברודי) שטרן זצ"ל, הוא היה אחד הבחורים שנלקחו לעבודות הכפייה בפינוי הקברים, והוא היה עדות חיה לזוועות הנאצים בחילול קברי הקדמונים מחד, וסיפור הצלת חלקת הרבנים ובראשם רבינו ה'חתם סופר' מאידך, ואף מסר לנו תצלומים נדירים מאותו מעמד.

כמו"כ שוחחנו על סיפור זה והצלת הציונים עם דודי זקני הגאון הנודע רבי יוסף ליברמן זצ"ל, בעל ה'משנת יוסף' ממש בסמוך להסתלקותו. בחיי חיותו ביקש שלא נפרסם את הדברים, אך כעת לקראת הופעת גיליון זה ועריכת החומר, לקחנו אתנו מרשימות שיחות נדירות ותצלומים אלו לבית החיים הישן בפרשבורג, שוחחנו עם 'שמש בית החיים', המשמש את בית העלמין ונמצא במקום למעלה מיובל שנים, על סיפור המאורעות בטורים לפנינו.

חילול בתי העלמין ע"י הנאצים ימ"ש

המפלצת הנאצית ימ"ש בציפורניה החודרות, לא הסתפקה ברדיפת ובהשמדת ששת המליונים הקדושים הי"ד. ובמסגרת טירוף ההשמדה השטני והרצחני, השחיתה והרסה כל זכר יהדות קדומה, שרפה בתי כנסת ועקרה מאות רבות של בתי עלמין בקברות יהודיים, בכל רחבי אירופה הכבושה.

הצלת ציון מרן 'החתם סופר' זי"ע

שיחה מאלפת עם מרן הגאון
הנודע רבי יוסף ליברמן זצ"ל
בעל ה'משנת יוסף' זצ"ל דור
חמישי לרבינו החתם סופר זי"ע

מאת הרב טוביה פריינד

פינוי ארונות הקברים. נהמלאכה נעשה ע"י יהודים לאחר השודדות החבה
הואה שלש"י חשואל רבי יוסף ליברמן בעת הפינוי

בתמונה: השביל המוביל לציון 'החתם סופר' זי"ע

ציון מצבת החתם סופר בבית העלמין הישן

הוקירה טובה למפלצות הנאציות על כך ש"מנקים" את ארצם מן היהודים (ע"ל), וממשלת סלובקיה שילמה למפלצות הנאציות סך של חמש מאות מארק בעד כל יהודי שגירשו [כלומר שהרגו] הגרמנים.

פעולות הצלה

גדול פעילי ההצלה באירופה הגאון רבי מיכאל דוב וויסמנדל זצ"ל, פעל והפעיל גדולות ונצורות עבור הצלת יהודי סלובקיה. ומעשיו הכבירים הלוא הם כתובי בספר הזיכרון אשר לפני ה' ליראי ה' ולחושבי שמו. כמו"כ נכתבו עוד ספרי היסטוריה המתעדים את כל פרשת גדולת רבי מיכאל דוב זצ"ל.

גם הגאון רבי מיכאל דוב עצמו, כתב ספר זיכרון על הגזירות ועל ניסיונות ההצלה הנקרא בשם "מן המצר" כשהמדובר בספר תיעודי מהימן ביותר שנכתב בידי האמונות של אדם הגדול מאוד בתורה, יראה, צדקות והצלת ישראל מיד צרים. בספרו עמוד נ"ג מציין באופן מיוחד את האחד והמיוחד שנחלץ בכל כוחו ובכל מאודו! לסייע בעדו, ומגדירו בהגדרה אמיתית "איש טוב, ירא ה', עושה מצות ומעשים טובים במסירות נפש, ידידי מו"ה בנימין שלמה שטרן מפרעשבורג נ"י", אותו רבי בנימין שלמה שטרן זצ"ל, זכה להינצל ממלתעות המפלצת הנאצית ונלב"ע בשיבה טובה ושם טוב, והניח אחריו את בנו הרה"ח המפואר רבי ישראל (ברודי) שטרן ז"ל, שפרטים רבים מהאמור בטורים אלו שמעתי מפיו בעת ביקורי בביתו בלונדון יצ"ו.

עם התגברות גזירות ממשלת הזדון הסלובקית בשנת תש"ג, נגזרה גזירה על בית העלמין העתיק בפרשבורג שהי הממוקם בסמוך לנהר "דאנו", ומלאכת פינוי הקברים והכשרת השטח למסילת הרכבות וסלילת הכביש הוטלה על כתפיהם של עובדי כפיה יהודיים, ומבניהם הרה"ח המפואר רבי ישראל (ברודי) שטרן ז"ל. באותה תקופה פעלו והפעילו הג"ר רבי מיכאל דוב וויסמנדל ואתו עמו גם הר"ר שלמה שטרן הנ"ל פעולות כבירות

במסגרת הטורים שלפנינו נספר על ההצלה הניסית של קברי מורא החתם סופר ו"חלקת הרבנים" גדולי פרשבורג זיע"א שמתוך מסירות עילאית ובסייעתא דשמיא מופלאה ניצלו קברים קדושים אלו מפגיעתם הרעה של המפלצות הנאציות וגרורותיהם הסלובקים ימ"ש.

טרם נעלה את קורות בית העלמין, נסקר בסקירה קצרה את השתלשלות התלאות והמאורעות במדינת סלובקיה ובעיר פרשבורג.

הנענע הנדני של העיר פרשבורג בימי הסער

באמצע שנת תרצ"ט (4.3.39 למנינם) התחלקה מדינת צ'כוסלובקיה לכמה חלקים, חלק מהשטחים נמסרו לגרמניה, וחלק להונגריה, ומהשאר הקימו ממשלה עצמאית "סלובקיה", והעיר פרעשבורג שימשה כעיר הבירה [ונקראה בשם בראטיסלאווא]. בניהול מדינה זו עמדו קבוצה של נאצים, נגרים אחר עצת אותו רשע ימ"ש.

עם הקמתה של סלובקיה העצמאית הוטלו על היהודים הגבלות וגזירות עד אין סוף כדי למרר את חייהם. היהודים סולקו ממשורות בממשלה, ומעבודתם בבתי החינוך של המדינה, נלקחו רישיונות העבודה מרופאים, רוקחים ועורכי דין. בהדרגה גזלו מאתם את כל נכסיהם, כל הקרקעות נרשמו בדיוק אצל הממשלה ועשו סדר קבוע להחרים את כל רכושם. המלאכה הכבדה ביותר להסלובקים הייתה גזילת המפעלים ובתי המסחר, כי הסלובקים הטיפשים לא היו בקיאים במשא ומתן, ולא היו יכולים להתפטר במהירות כ"כ מהסוחרים היהודים הבקאים והחריפים, כדי שלא יזיק לכלכלת המדינה. לצורך זה חקקו חוק חדש שמחייב כל יהודי להכניס למסחר שותף שאינו יהודי, ועל ידי זה ילמד הגוי את סודות המסחר, עד שלבסוף לא יצטרכו עוד לניהול העסק ע"י בעל הבית היהודי.

יש לציין כי הממשלה הסלובקית הארורה

בית העלמין הישן בפרשבורג לפני הריסתו, מימין נראה הנהר "דאנו"

רבים הם המקרים, שבתי הקברות היהודיים נהרסו ונחרשו עד היסוד מתוך תאוות רצח מטורפת ללא שום מטרה מוגדרת.

מאידך, היו מקרים שבתי הקברות היהודיים נהרסו לצורך סלילת כבישים או פסי רכבת שתוכננו באופן זדוני, כך שיגרמו לעקירת בתי הקברות היהודיים, וזאת למרות שהיה נוח ומהיר יותר לסלילת אותם כבישים ומסילות הרכבת מבלי לפגוע ומבלי להרוס את בתי הקברות.

למרבה הכאב והצער, הרי שבמקרים רבים התעקשו המפלצות הנאציות ימ"ש שעבודות חילול בתי הקברות יבוצעו בידיהם של עובדי כפיה יהודיים דווקא.

ואכן במסגרת "ים הדמעות" שהוריד עם ישראל על הגזירות הנוראות שניתכו על ששת מיליוני הקדושים, נתייחדו מעייני דמעה נוספים גם על חילול והרס בתי הקברות היהודיים.

מובן שבמסגרת הטורים שלפנינו, אין שום אפשרות לסקר ולהקיף את "נחלי הבליעל" של ההרס והחורבן של מאות בתי הקברות בכל רחבי אירופה הכבושה שבוצעו בידי המפלצות הנאציות וגרורותיהם האירופיים "הנאורים". מה גם שבמקרים רבים בתי הקברות "נמחקו" מבלי השאיר שריד ומבלי השאר שום עד יהודי שיעיד על ההרס.

בניית הכביש על בית העלמין הישן והקפת חלקת הרבנים לאחר השתדלות מרובה בקירות ביטון. נראה מצבת החתם סופר (בעת הבניה נשענת על קורה)

ארונות היהודים מובאים לקבורה שנית ע"י אנשי החברא קדישא בבית העלמין החדש

למרות הקשיים המרובים שעמדו בפניו.

סיפר הגאון הצדיק רבי יוסף זצ"ל בנועם שיחו: יומא חדא "כאשר נחתי אחא"צ, נגלה אלי בחלומי מן ה'דעת סופר' ז"ע נינו של ה'חתם סופר', ניגשתי אליו, והניח שתי ידי הקדושות על ראשי וברכני ברכת "ברכך" וכו', הקצת והנה חלום, והטלפון מצלצל, ספרא דדיינא הרב החסיד אברהם מרדכי ברייטשטיין ז"ל הודיע שעתה הגיעה לבד"צ חתימת הגאב"ד מהר"ם דושינסקא זצ"ל, ושיבואו לקחת הפסק דין' לביצוע העבודה. דיינו שתיכף אחר החתימה שנתנה תוקף, נגלה אלי מן ה'דעת סופר' ז"ע לברכני בתודה."

"כשפירקו את גג המערה שהיה מבטון עבה 81 ס"מ, עליו נסעו הרכבות, יצאתי עם בני רבי יקותיאל שליט"א להשתטח על ציון מרן הדעת סופר ז"ע, שהכל יצליח בלי שום מכשול. וברוך ה' הכל עבר בלי שום תקלה. הוקם אהל גדול, יצקו רצפה שתמנע כניסת מי גשם, כל המצבות הועמדו במקומן, ונעשה גשר היתר כניסה לכהנים, הכל כדת וכדין"

הנפחת עם הדרכון

הוסיף הגאון רבי יצחק עהרנפלד שליט"א רבה של קרית מטרסדורף ב-8 סיפור נפלא על אותו מסע מיוחד: "כשנסעתי יחד עם הצדיק רבי יוסף לעמוד על שיפוץ הקבר, לקחתי את בני הצעיר יחד למסע. בני שכח את הדרכון בבודפסט במונית ולא ידעתי מה לעשות. חמש דקות לפני שהגענו לגבול אמר רבי יוסף: "אין לחשוש, הרי אנו נוסעים למען כבוד זקנינו רבן של ישראל החתם סופר, נעשה את עצמו של רבינו חיים מוולאז'ין המובא ב'נפש החיים' לחשוב שאין עוד מלבדו ושום בריה אין בכוחה להזיק לנו". עשינו זאת, וכשעברנו את הגבול לא ביקשו מאתנו את הדרכונים... רבי יצחק הוסיף לציין, שבעצם קיום העצה לא היה חידוש, החידוש היה, בשלוותו של רבי יוסף ליברמן, שלא ראו על צורתו שום שינוי, הוא האמין בכל מאודו בכוחו של אותו זקן, ושאין עוד מלבדו ונשאר שליו ורגוע..."

זכות רבינו ה'חתם סופר' ז"ע וצאצאיו שהתמסרו בשמירת ציונו הק' יחד עם ציונו שאר הצדיקים, תעמוד בעדינו ובעד כל ישראל, אמן.

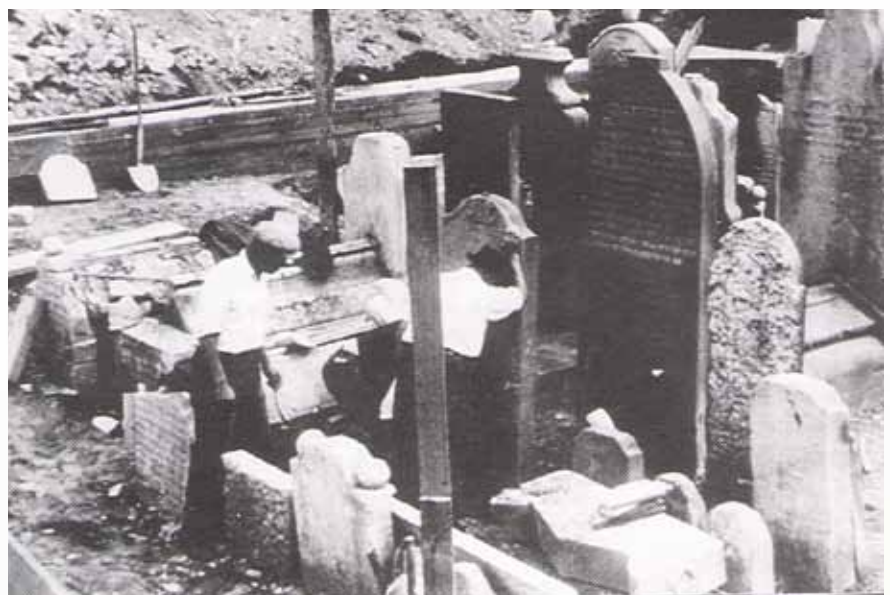
למען הצלת קברי ישראל ובאמצעות דורון, תפילה, מלחמה וניסים הצליחו לפעול שעצמות הקדושים יפנו בכבוד [יחסית לימי הזעם. אבל אוי לאותו כבוד ואוי לאותה כלימה], וכן הצליחו לפעול אצל הממשלה שיניחו את "חלקת הרבנים" הכוללת כעשרים קברי צדיקים מפורסמים במקומם מבלי שום פגע.

במאמרינו שהדפסנו בספר בשערי בית הדין כרך ב' עמוד 460, הבאנו מירחון 'המאור' מחודש תמוז תשי"ט, שבעיר פרשבורג, בנתה הממשלה כביש העובר דרך בית הקברות העתיק מקום מנוחת עצמותיהם הקדושות של גאוני פרשבורג נוחי עדן, ע"י שהורידו את הקברים במספר מטרים שלא לפגוע בקברותיהם של מאורי הגולה,

אכן כפי הנשמע, הרי שהפתרון ההנדסי בהורדת קברות מאורי הגולה הנ"ל במספר מטרים היה עפ"י הוראת חכמי התורה בזמנו. ולהעיר, שעפ"י מה ששמעתי מהגאון רבי שמחה בונם שרייבר סופר זצ"ל, רב וראש ישיבת פרשבורג שזקנו מרן בעל ה'דעת סופר' ששימש בכתר הרבנות בק"ק פרשבורג, הפעיל השתדלות ושתדלנות אצל שרי הממשלה הצ'כית שלא לפגוע ולא להזיז שום קבר מקברות ישראל שבק"ק פרשבורג, אכן, השתדלותו הועילה רק במקצת, כך שקברותיהם של רבי משולם איגרא, החתם סופר והדיין רבי דניאל פרוסטיץ ועוד אחרים ממאורי הגולה לא הורמה עליהם שום יד, ואילו שאר קברות ישראל וביניהם גם מרביתנו חכמי התורה הורידים במספר מטרים ולא פינו אותם למקום אחר.

אמנם קבלה בידינו מפי הגאון שמואל אונסדורפער ששמע מאביו הג"ר זלמן אונסדורפער זצ"ל רב החברא קדישא בפרשבורג, שסיפר, שהיה זה פלא נפלא ונס שמים, שאותה החלקה שהיו טמונים בה רבני וגדולי פרשבורג שקעה מעצמה בעומק האדמה יחד עם מצבות הקודש בעומק של כשני מטר לערך, כך שגם מבחינה הנדסית וטכנית קברי קודש אלו לא היו מכשול לסלילת הכביש [אם כי מצבת החתם סופר הייתה גבוהה במקצת ועפ"י הוראת הרבנים מצבה זו פורקה מהקבר הקדוש והונחה בצד. ומספר שנים לאחר סיום המלחמה העולמית שוחזרה המצבה המקורית כפי שהייתה].

לאחר המלחמה העולמית חזרה והוקמה קהילה יהודית מצומצמת בפרשבורג שקיבלה על

הצבת המצבות שנית בחלקת הרבנים. הפועלים היהודים בבניה

בימים ההם

פטירתו והסתלקותו של מרנא החתם סופר זיע"א
בראי התקופה ההיא

ונר ה' בטרם יכבה

השתלשלות ימי חייו האחרונים של

רבינו משה איש האלוקים כאשר

אראליים ומצוקים אחרים בארון הקודש

מאנשי הבית נודע לנו השתלשלות הענינים, כבר בחג הסוכות, החלה החולין לקנן בגופו טהור של רבינו, והנה מוסדות בריאותו, והנה למרות חולשתו, גבר כארי לקום ממשכב חוליו, כי לא אבה לצער את בניו ובנותיו היקרים, ותלמידיו הרבים, ולא רצה להשביט את שמחת החג.

בני ביתו שמחו ועלו לקראתו. אך בליל החג, נדרה שנת בנו הגדול, הצדיק והגאון רבי שמואל וואלף השם יורח אורו, שראה חזיונות לילה מבהילים, על כי עוד מעט יכבה נר אביו. פניו נפלו.

וכאשר ישבו אל השולחן, ישב ביניהם בפנים וועפות. שאלו אחד הנוכחים: "ר' שמואל וואלף! מדוע פניך רעים?". השיב רבינו במקומו: "הוא יושב כחתן בין אבליים!" כרעם ביום נפלו הדברים על הנוכחים, ומאותו הרגע התעופו השמחות, ועננה שכנה על פניהם, שכן לא הורגלו לשמוע דברים כאלו מפי רבינו.

ביום א' דסוכות, נתכבד רבינו בעליית "הגבה" בבית הכנסת הגדול. כאשר הגביה את ספר התורה, נקריעו היריעות לשני קרעים. בראותו זאת, נפל כמעט לאחוריו, לבו סחרחר ועזבו כוחו. הבין והשכיל רבינו כי מן השמיים הראו לו כי הגיע עת צו.

הימים האחרונים בחג הסוכות

ביום א' חול המועד סוכות, נפל רבינו על ערש דווי, ולא הוסיף קום ממשכבו. חוליו תקפו במהרה, ופשה בעצמותיו. השמועה הקשה פשטה במהרה בעיר פרשבורג, פחדו וחרדה מילאו את העיר ולבנותיה, בכל מקום נשמעו תפילות ולחשים, דרכי העיר, הסחר והעבודה לבשן אבילות. כל איש אשר בשם ישראל יכונה, רץ כצבי לבתי המדרשות ובתי הכנסיות, שהיו פתוחים מערב עד בוקר, להתפלל לרפואתו השלמה של רבינו האהוב עליהם בתונוי דליבאי.

הושענא רבא

בליל הושענא רבא, נקהלו יחדיו ראשי ייקרי העדה סביב מיטתו עד השעה השלישית לפנות בוקר, כשהגיע זמן תפלת שחרית, אף שהיה מעונה ומדוכא בייסורים, התגבר כארי והתחוק לקום. לבש את בגדיו, התעטף בציצית והניח תפילין, והלך לבית הכנסת. אך לא היה בו כוח להתמנהג עד כלות התפלה, כי עמודי גופו רעדו. והנה השמש, שעליו נשען רבינו

המשך בעמ' הבא

אבל יחיד עזי לך

תנה עמוקה ירדה על הוכל ישיבתו הקדושה של מרנא. מאות התלמידים, אשר רק לפני ימים ספורים זכו לשמוע מפיו הקדוש דברי אלוקים חיים, מסתובבים כעת אבלים וחפיי ראש, כבנים המתאבלים על אביהם. יש מהם אשר לא מפסיקים מלמור בבכי, כסא של ראש הישיבה, עליו ישב והרביץ תורה לעדרים במשך למעלה משלושים שנה, עמוד מיתם, עשוף שחורים.

בניו הישיבה בפרשבורג

אפנם קול לימוד התורה לא פסק, אדרבה, הוא גבר ביתר שאת וביתר עוז, כאשר התלמידים קיבלו על עצמם ללמוד משניות ודפי גמרא לעילוי נשמתו הטובה, גדולי תלמידיו המובהקים, גדולי תורה של הדור הבא, יושבים ודנים בדברי תורה, נזכרים בכל הגה וכל תנועה, ומנסים לדלות נחמה מתוך האוצר הבלום שחותירי אחריו. תפילת רבים היא כי מוסד התורה הכביר שהקים לא יימאץ לו ממשיך דרך ראוי אשר ימלא את מקומו וינהיג את הישיבה על פי דרכו ורוחו.

דאס אידשער צייטונג וועלטס נייעס

מכתב עתי המבשר טובות ונחמות בקרב קהילות הקדושה

יום שישי • ערש"ק פרשת בראשית • כ"ו תשרי ת"ר לפ"ק [3 באוקטובר 1839] • פרשבורג

ומשה עלה אל האלוקים

קדדו שמים! כבה נר ישראל!

גאון ישראל וקדושו עמוד ההוראה, מאור הגולה,
רבינו משה סופר זצוקללה"ה, עלה בסערה השמימה

בכל רחבי תבל. פסקיו והוראותיו, ובמיוחד קביעתו הנחרצת כי "הדש אסור מן התורה", הפכו לחומת מגן בצורה כנגד תנועת ההשכלה והרפורמה שאיימה לקעקע את יסודות הדת.

עתה, עם הסתלקותו, נותר עם ישראל כצאן ללא רועה, כספינה ללא קברניט בלב ים סוער. התפילות בבתי הכנסיות ובתי המדרשות נאמדות בכוונה יתירה, וספרי התהילים אינם משים מן השפתיים.

קהל הקדוש מתבקש להרבות בלימוד תורה, בצדקה ובמעשים טובים לעילוי נשמתו הטובה של צדיק עולם, רבינו משה בן שמואל זצוק"ל. יהי רצון שזכויותיו העצומות יגן עלינו ועל כלל ישראל, ושלא תמוש תורתו מפנינו ומפי זרענו עד עולם. וכמאמרו של אותו קדוש וטהור, שלא יבוש המעיין ולא יקצץ האילן.

היום, לפנות ערב, בהתאספות רבות פרשבורג ובית ישראל כולה. בלב שבור ורצון ובנפש נכאה, אנו מודיעים בצער אשר אין לו קץ, כי אמשי, יום חמישי, כ"ה בתשרי, בשעות אחר הצהריים, לאחר חולי קצר וייסורים שקיבלם באהבה, השיב את נשמתו הטובה ליוצרה, אבינו רוענו, מורנו ורבנו, פאר הדור והדרו, הגאון האמיתי, שר התורה ועמוד היראה, איש האלוקים, רבינו משה סופר זכר צדיק וקדוש לברכה, והוא בן שבעים ושבע שנים בעלותו למרומים.

העיר פרשבורג כולה לבשה שחורים. מרגע שנודעה הבשורה המרה, נפסקה כל מלאכה, חנויות נסגרו, ותנועת ההינים בעיר קפאה על עומדה. בכי ונהי נשמעו מכל בית ומכל חצר. אלפים מתושבי העיר, זקנים עם נערים, נשים וטף, יצאו לרחובות כשהם המומים וכוואבים, מסרבים להאמין כי השמש הגדולה אשר האירה את דרכם של ישראל שנים רבות, אכן שקעה. "אוי לנו כי חטאנו!", זעק יהודי זקן מנשווא, "מי יורה לנו את הדרך? מי יגן עלינו מפני רוחות הזמן? מי יעמוד בפרץ?". הלויות הגדולה התקיימה עוד באותו

היום, וכאב יגון ואנחה ירדה על העיר פרשבורג ובית ישראל כולה. בלב שבור ורצון ובנפש נכאה, אנו מודיעים בצער אשר אין לו קץ, כי אמשי, יום חמישי, כ"ה בתשרי, בשעות אחר הצהריים, לאחר חולי קצר וייסורים שקיבלם באהבה, השיב את נשמתו הטובה ליוצרה, אבינו רוענו, מורנו ורבנו, פאר הדור והדרו, הגאון האמיתי, שר התורה ועמוד היראה, איש האלוקים, רבינו משה סופר זכר צדיק וקדוש לברכה, והוא בן שבעים ושבע שנים בעלותו למרומים.

A sepia-toned photograph of a street scene in Vienna. A group of people, including men and women in period clothing, are standing in front of a building. The building has a sign that reads "Kaffeehaus". The architecture is typical of 19th-century Vienna, with ornate facades and tiled roofs. The street is paved, and there are other buildings visible in the background.

ויהודים בחזית בגין בית הכנסת במאטרסלורף

◆ **הצע כל הסודות** ◆

וכה כותב רבינו במכתבו:

עמי הארץ כי שם י' נקרא עלייך, ולתתך עליינו לשם לזהלה ולתפארת, אך בד' תטעם וילך באדם לשם וילא במקום. י' רבות מחשבות וכל אדם איש, ועיקרן מחשבות השם"ת עליו לטובה, וילך לאדם דרכו. חזקו ואמצו לבבכם כל המיחילים לד', והוא שם חלקנו עמכם. והלא גבוש י' בסתנו בו, וילך פנינו לא רהיבם וישת' כפי סוב, ואמת קנה חכמה קנה בינה ותתברך מאלקי קדם מעונם. כי' אבדו החותמים בברכה וכי'.

חזקו ידי רבות'

ה'ר'יצה לת'ליכה ב'יושב' צ'רץ הקודש

שליחים נכבדים שהגיעו זה עתה מערי הקודש, מוסרים דרישת שלום חמה לכלל אחינו בגולה ומביאים עמם תזונה קשה על המצב הכלכלי בארץ הברורה של השנה עוררה נוגתות את אותותיה ומחירי החיטה והחלה הקצוץ שחקים. משפחות של תלמידי חכמים, עמודי התורה והעבודה, שרירות בדוחק גדול ומתקיימות מן היד אף הפה.

וזכרו. אחינו הקרים, כי כל פרושה הניתנת לצדקת רבי מאיר בעל הנס ולחיוקו היישוב היהודי בארץ ישראל, היא כהשקפה בעולם הבא וכזכות עצומה לדורות. הצדקתו בכתבי הכנסת יגבירו את מאמציהן בשבועות הקרובים, וכל איש ואשה נגד ה' לליבו יתרום ברוח לב, לקיים את הפסוק "כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תִּזְכֹּר" ו"דבר ה' מירושלם".

יִתְנָה יְיָ יִתְנָה

ומה נורא ומה גדול צער הכלל וצער הפרט, אבל אם אנו יתומים נשארו מבלי אב, הרי רבינו הניח בית מלא יתומים קטנים, מבלי אב ומבלי אם, אוי מי יתן עינינו דמעה על שבר בת עמי.

בְּחֹדֶר יָדָא
שְׁמַיִם, תְּלַמִּיד
חֶכֶם מוֹפֵלָג,
בֶּן לְמִשְׁפָּחָה
מִיְּחוּסָת,
מִחֲפֵז אֶת
זִיוּגוֹ הָרְאוּי, בֵּת
טוֹבִים בַּעֲלָת
מִדּוֹת תְּרוּמִיּוֹת.
אַשְׁמִינֹה: ר' אֶלְחָנָן הַפְּקִי.

אֶבֶד יְדָא שְׁמַיִם, בַּעַל בֵּית
מִסְחָד קֶטֶן, מִבְקֵשׁ הַלְלוּתָא גַּמ"ה
לְצֻדָּד הַדְּהַבַת עֵסְקוּ.

העֲדָבִים הַגּוֹנִים.
 לַפְּנֹת אֵל ד' הַלֵּךְ שֶׁמֶשׁ
 בְּבֵית הַכְּנֹסֶת הַגָּדוֹל.

אבל להתנצל את עצמן אמר משה רבינו, אף כי יודו מעט מעט בני עליי, תירועע עלי יתאחד, ויתנהגו כמון השכינה, עס כל זר היתה נפשו צדורה בצער וטוהת לזר להיפחד מאנשים אחים, מאותוהים. ומקום אשר פעל ונעשה חזיל להסכים, שיהיה אשר יאליקם אבל לפני מותו הוה.

ונענה ואמר, 'קשה עלי פרידתו מכם, לבי חלל בקרבך, ונפשי תשוח להיפדר מעדה קדושה ויבקריתו וכו'.

ושפך לבו בתפילה נרגשת, והזהירם להחזיק
במעוז דת הקודש.

בַּרְכָּה אֲמִירוֹת וּפְרִידָה

כשגוראו בני הבית שקרא לבנו הגדול וביקרו,
הלכו כולם לקבל את ברכתם האחרונה. בידך את
בנו השני, תאמר משה שמעון סופר נ"י, בברכה
והוצאת מלב הגור, אחר כך הקריב בנו לשקט את
ידי הקדושות והשקט בדמעות. אמר לו רבינו:
"בני! בני הידיים לא ידי אבירי מהן? מהן דמעה
משפך, מי תכל אדם מישראל אם גזור עליו
לצאת מן העולם שיהי מאתו כמוני?"

וַיַּעַל מִשְׁכַּן אֱלֹהִים

בערב טרם גוויעתו, שכב רבינו על ערש דרוי
לללל און ועצמה. רק רוח נשמת א-ל חי הייתה
חיה וקיימת בו, וקשה היה לה להיפרד מגוף
שנודרך על ידה. כרפות היום, משך את המצנפת
שישן עמה למטה מעיניו, ותנומה חזקה נפלה
עליו.

הרופאים שהיו שם, שמונה במספר, התפקדו
אם לא נדע שגמתי בן דורפ מומחה מווינה, פרופ'
קנאבליצקי, הביאותו במינדרו. כמאשר קרב אל מיטת
דברנו, שאל שלשלומן את הייתה עונה. ציונה
התחילה למשוח תחת אפר 'צוויכעלפאס' (על ציצת)
לעורר. כשהחיה את הייה החוק, התעורר
בחוקה ואמר בלשון קבניות-עברית: 'זווערע'
קנאבליצקי, קרן צוויכעלפאס שני 'מיטען' אל שם
בצל 'יכולים להרעיל' (על שם הרופא הרופח).
ביקש דא שמיכס את דאשו שוב במצופה.

בבחינת הלילה, ביקש כלי לעשות צרכיו, ועשה כן פעמיים. בפנים שוחקות ובעיניים מאירות אמר לנצבים עליו: "עתה נזהר דעתו, הצדיקים אמר בחוליו מעיים." וסוסי ואמר: "עתה תלבישו אותי בגדיים לבנים, נקים, תלוק ותכונה תהיה, וגם תגדיר הבגדים, וגם המפתח על המפתח תעשיל כי מפתח חדש, כי מעתה אין אני יורד מן המיטה". שכתב בעיניו עצומות, עד שהסובבים לא הרגישו כי רוח חיים.

מִיֵּת וְלֹא יִקָּח

כבשהעיר השחר, אנשי חברת 'גומלי חסדים' החלו ללומר בקול את הנוסח מ'מעבר יבוק'. הרים רבינו אהא המצנפת מעיניו בחריפות ואמר: 'חלא אתם מבטלים אותי ממעריא, עתה הגיע עת לחזור, ולשנות ולשלש לימודי. 'אשרי מי שבא לכאן ללמוד בידו'. מפני מה אתם מבטלים אותי? ולכן, עדי אקריא ואגיד לכם מתי יהיה יציאת גומשת'.

ואז פנה לבנו הגאון ר' שמעון ואמר: "אהובי, בני! האנשים האלה מבטלים ומפריעים אותי מלשוב מחשבות קודש. תאמין לי, מהיום אשר מלפתי למשכב, לא הייתי מסיח דעתי מדברי 'תורה', לאשי חתרה אמר: 'לכו! לכו! ועוד נתפלל מחר במניין'."

ואכן כך היה. בבוקר התפלל במניין, עלה לתורה, וענה "אמן, יהא שמיא רבא" בכל כוחו. לאחר שהסיר את התפילין, אמר לשמשו הנאמן: "למשר שרתת אותי באמונה, לך יהיו התפילין" "למשר רי מחר תפשו אורי מנצחנים"

לביקש דבר מאכל לבוקר (פרישטיק). הגישו לו ג'עפרוירענעס' (משקה קרוש). התפלפל איזוה ברכה לברך, והכריע לברך "שהכל נהיה בדברו". טעם ואמר תוך כשבת שחוק על שפתיו, מאכל זה נאמץ "אומדן מוכיח" בדרך "הרבה ומעט" ונא

התחיל להקדים את ה' אלקינו ה' אחד".

ויהי היום, יום כ"ה לחודש תשרי, שנת ת"ר
(1839), יום ליקוי המאורות. השמש חשך בחצי
היום, תאניה ואניה הרתבה בחוצות יחזקיה מרה
בכבתה ישראל, כל נפל שר התורה והמורה
רבים הם שנהרו לחלוק לו כבוד
במבטמות. ככל ערי ישראל קם בכי ומספד גדול על
האבדה העדולה.

בדרכו, ניסה לנחמו: "אל ידאג רבינו, תשועת ד' כהרף עין". השיב לו רבינו: "טעית בני! כבר נגעלו שערי רחמים ורצון!". וכשמוע השמש דברים אלו יצאו מפה קדוש, אחזו חיל ורעדה.

בדרכו לביתו, אמר לשמש: "אדמה הרבה לאיש גיבור חיל ששראה פליאות במלחמות רבות, ויבכולן ניצח. והנה, בצאתו ממלחמה האחרונה, נפל ממנה קיווה לזכות בתהילה ותפארת. נפל המצביא שדוד הרגיל אויביו. ככה גם אני. בראש השנה וביום הכיפורים נתקבלו תפילות ברוך, אך בתושיעם רעב. עת גמר החתימה, נפלת".

עוד שמענו ונאחזנו פחד, כי כל חלק קבוצת
החסידים, הסוכנות, היה רכוש של רבינו לוי
וממקומם לבדו בימי ישראל. אך הפעם, כנח
לבנות על כך, ביום סוכר נזכר בימי אטל
ומה המשכיל, מרת שמונה חתני: "בתי! מדוע אל
העלית על זכרונך לקנות את זה?", כשראתה בתי
אצל צערו, ניסתה להקריעו: "מה לך אבי להתעשר
עבור בתי קל-ערך כזה?", השביל לך רבינו: "אין
בני אברהם גישש געוואונט צו פערזעססען!" אבל
אין צוויי (לשמוע).

תפילות ופדיות נפש

כשחזר לביתו, הקהילו מניין בתורים והתפלל עצמם. את תפילת שמונה עשרה התפלל כדרכו בקדושה, ברמזות שליש. כמנהגו מיזם עזמו על קדושתו. רופא הבית שבא לבקרו, חדר לראותו והגיד כי סכנה נוראה מרחפת על פניו. מיד נעשה 'פריון נפש' של הרמב"ם בבית הכנסת הגדול, וכל בני הקהל, מנער ועד זקן, התפללו ובכו כל היום ובכי הקהל, ושוער דמעות אל נעצלו.

שומרת תורה וצדקה ונאמרה

בשמיני עצרת, כששאלוהו בני העדה אם ירשה
לבכרו בשניו השם (במקדל פריהא), השיב: "עוד
לא הגיע העת, עוד חזון למועד על זה!". בבוקר
שמחת תורה, התפלל רבינו ממישתו עם הצעיר.
היה לתורה כחֹתֵן תורה¹ ונדד ח"י לשרות
במנהגו. לאחר התפילה, שאל מדוע לא באו בנים
ובנות לקבל את ברכתו כבכל יום טוב. מיד
הובא אליו, והוא בירכם בכל עלו ושפתי רננה.
לאחר מכן, ביקש שאספו אליו קצת בני תורה,
כדי שאימר להם דברי תורה בדרכו. באו קודם
לכן, ביקש שמיטנו עד שישלים אירגום פרשת
"וזהו המברכה", שנים מרוב ואחר תרגום, ששכח
לעלות המברכה. שנים מרוב ושנע שעתתא לפניהם.

ביום אסרו חג, פנה רבינו אל הרב הגאון המקובל והדיין מו"ה דניאל פראסטיץ הע"י, וביקשו שיעשה בעדו 'פדיון נפש', שכן לא ידע על הפדיונות הרבים שכבר נעשו עבורו.

יפה כח זהב

ראשי העדה, בראותם כי עטרת ראשם לוקח מהם, והמלה כמסכתת פניהו רבינו, התייצבו וכתבו לו אצירת, בה כישוריו שספיקו את ידיו על בנו הגדול, רבי שמואל וואלף הע", ומשונותו לסגנו בישיבה ובהוראה, עד לאירכות ימיו ולמותו. ראש העדה ושני טובים, יחד עם הסופר הצדיק מו"ה מעדל הן הע", מסרו לו את המכתב. כמה קרים על נפש עייפה הייתה לו הבשורה. קרא את המכתב מראשיתו ועד סופו של משקעים. עינו אל כחתה. ודעתו צלול בהיקח כשחטים.

קרא רבינו לבנו הגדול, שת כפי עליו, סמכו ויכירו בשפעת ברכה, באומרו: "וקינן [בין] קעקעבא מימין, וקזבן מהרש"ך שמשאל, וגם אני אבא אחריו, ומלאתי את דברך". ממל פתח פני החכם ומבטחו: ודרש באירכות מכל המקורות בתנ"ך, בש"ס בבלי וירושלמי, במדרשים, בספרי הוזהר וקבלה, בעניני מינוי שר ונושא ישראל, כמעין המתגבר, בני הגאונים העידו ופירש מכן, שאילו היה סופר רשום את כל המקורות שזומנו מדי באותה שעה, הייתה זו פלאה שנשבע בני מרוי.

לְבַר תְּהִיָּה וְהַאֲמִירָן מִרְבִּינָה זֶהוּ

לאחר מכן, ציווה את בנו לבקש מחילה בשמו מהתלמידים, שמא פגע בכבודם. אז פנה אל ראשי העדה ויקיריה, ופתח בדרשה על הפסוק "וזאת הברכה אשר בירך משה איש האלוקים לפני מותו", והסביר מדוע ציווה משה את כל ישראל יחד ולא כל שבט בפני עצמו:

האף אמנם שהיה נכון וראוי לברך את כל אחד ואחד ביחוד, ולא בכלל, ובא משה רבינו כמתנצל שברך את ישראל בכלל, ולא משה אחד ואחד כפי כבודו אשר יאה ונאה לו, ובכל זאת היה ממחר משה רבינו ע"ה, לברך משבט לשבט, ולא באנשים מיוחדים, וכמו שכתוב וזאת הליהודה ולשמעון אמר, ולבנימין אמר,

דולבים אחרי סוכות...

סיפור לחג הסוכות

החתם סופר התגלה במלא עומקו ורוחו, הבחור השנון והפיקח נתפס ברוחות ההשכלה, ספרי מינות החלו לנשור מחיקו, לא חלפו ימים והוא נזרק מבין כותלי הישיבה כאחרון הריקים...

הבחור המתמיד שמואל שמעלקא, שכעת חזה בחוש ברוח קודשו של רבינו החתם סופר שאמר לו בשעתו בנחרצות כי הוא אינו חבר ראוי. התפלא כל השנים מנין היה לו להחתם סופר את ההבחנה החדה כל כך להבחין ברגעים ספורים כי למרות גאונותו וכשרונותיו, הרי שנפשו פגומה היא ומוחו שבו אצל לבו.

שנים חלפו, עד שנודע לשמואל שמעלקא, שבנתיים נישא והפך להיות "הגאון רבי שמואל", כי לא רק בעיניו הדבר היה לפלא, גם תלמידיו הקרובים של רבינו החתם סופר, תהו בזמנו לפשר דחייתו את הבחור העילוי, ואכן בשעת כושר הם ניצלו את ההזדמנות ואף שאלו את רבם לפשר הדבר. כיצד ייתכן שדחה רבנו עילוי מופלג שכזה, וקיבל תלמיד פשוט ממנו?

"מבעד לחלון חזיתי בבואם", השיב להם רבנו ואמר, וקולו מהדהד בחדר, "בעודם עולים במדרגות הכניסה לביתי, עסקו בחורינו בפירוק הסוכה, ענפי סכך ולולים היו מונחים על הקרקע. והנה הבחור הראשון, העילוי, פסע ודרך על הלולים בדרכו לביתי, כאילו כלל לא שת ליבו לקדושתם של אותם חפצי מצווה ששירתנו בהם את בוראנו אך יום קודם לכן".

"אך חבירו שמואל שמעלקא", המשיך החתם סופר ועיניו בורקות, "כשהבחין בלולים המוטלים על הארץ, נעצר ברטט של כבוד, והאריך את דרכו פן יידרסו ויתבזו. באותו רגע ראיתי נכוחה, כי בזה ניכרת יראת שמים מהי. עדיפה בעיניי יראת שמים טהורה ומידות טובות, מאשר גאונות וחריפות שאין עמן דרך ארץ וכבוד שמיים. מידותיו של הראשון קלוקלות, ויראת שמים טהורה אין בו".

ואכן כעבור תקופה נודע כי הימים הוכיחו צדקת אבחנתו של צדיק יסוד עולם. אותו עילוי, למרבה הצער, לא החזיק מעמד בדרך התורה, ועם הזמן שירך את דרכיו. אך חברו השני, שמואל שמעלקא, זה אשר כיבד את הלולים, וזכה עלה ונתעלה במעלות התורה והיראה, וזכה להאיר את דרכם של ישראל.

(מקור: זכרון למשה סי' י"ח עמוד קפ"ז אות ב', ובספר עקדת משה ח"ו עמוד ק"ב הוסיף ששמע מ"ק אדמו"ר מערלוי זצ"ל, שהגיד ששמואל שמעלקא זצ"ל היה כל יומיו מתחרט שלא נשאר אז בישיבתו של מן החתם סופר, ורק טל ילדות גרמה לו זאת... וראה עוד בספר רשומים בשמן להגה"צ ר"ש אונגר רב קהל חזק חת"ס ב"ב עמוד ק"ס, שהביא סיפור זה בנוסח אחר, ולדבריו הבחור שהחתם סופר קיבל לישיבתו היה הנה"ק רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל אב"ד מאקאווא ומח"ס יריעות שלמה, ולא מפני טל ילדות לא נשאר בפרעשבורג, אלא מחמת שלא רצה לפגוע בכבוד חברו שלא נתקבל)

רבנו כי הוא מתקבל בשמחה כתלמיד מן המניין בישיבה הקדושה, ובחביבות יוצאת דופן אמר לו רבינו בלשון אשכנז המדוברת "זיא וואללען היער לעהרנען, בלייבען זיא נור היער" [אתה רוצה ללמוד פה, השאר נא פה...].

אך כאן סערה נפשו של שמואל שמעלקא, וכי כיצד יקבל הוא מקום של כבוד בישיבה הנכספת, בעוד ידידו משכר הימים יצא את עצמו בחוץ עזוב ובודד? נפשו מלאה היתה

רחוב הישיבה הקדושה בפרעשבורג
(בצד שמאל נראה חלק מבניין הישיבה)

בחמלה על חבירו שנדחה כלאחר יד, והוא לא יכול היה להתאפק. "רבי", פתח ואמר בענווה, "חברי אשר המתין בחוץ, עילוי הוא ממני לאין ערוך, וכל תלמודו בידו. בלעדיו אין חפץ לי בלימוד, כי ממנו יונק אני את חכמתי". הוא החל להפליג בשבחו של חברו, בטוח כי דבריו ישכנעו את רבנו לשנות את דעתו, ולקבלו גם לישיבתו.

הביט בו החתם סופר במבטו החודר כליות ולב, מבט הרואה למרחוק, ואמר בקול מדוד ושקט: "דער איז ניקט איהנע חבר" [חבר זה אינו ראוי לך...]. הבחור הצעיר לא הבין את עומק דבריו של הצדיק, אך נפשו שהיתה קשורה בנפש ידידו גרמה גם לו לעזוב את כותלי הישיבה כדי להמשיך יחד עם ידידו. בצער רב נפרדו שני החברים מפרעשבורג ועשו דרכם לישיבתו של הגאון רבי שלום אוללמאן זצ"ל אב"ד לאקענבאך, שם התקבלו שניהם בכבוד גדול כראוי למתמידים ובקיאים כמותם.

תקופה ארוכה חלפה, ומבטו הרחוק של

ולותיו של חג הסוכות עוד לא נדמו כליל ברחובותיה היהודיים של פרעשבורג המעטירה. ריח אתרוגים וניחוח ענפי הדס עוד נישאו באוויר הסתיו הקריר, עדות אילמת לקדושת הימים שחלפו זה עתה. ניגוני ההלל עוד התנגנו על שפתותיהם של יהודי העיר.

אל תוך אווירה טהורה זו, עשו דרכם שני בחורים צעירים, פסעו הם במשעול אל לב לבה של יהדות הונגריה, צורבים מופלגים היו משיבתו של הגאון רבי בער ממיקלאש, האחד שמו שמואל שמעלקא (לימים הגאון הנודע רבי שמואל שמעלקא קליין אב"ד סעלעש ומח"ס צרור החיים), ואיתו עמו חבירו וידידו, בחור נוסף מסלתה ושמו של תלמידי הגאון רבי בער, שבלמדנותו וחריפותו אף עלה על זו של ריעו שמואל שמעלקא.

ליבם שני הצעירים הלם בהתרגשות, פניהם היו מועדות אל היעד הנכסף מכל אצל בחורי כל המחוז - היכל ישיבתו הרמה של רועה ומנהיג הדור, מרן ה'חתם סופר' זיע"א. גם נפשם כלתה להימנות בין תלמידי הישיבה המפורסמת.

ראשון התייצב לפני ראש הישיבה מרנא החת"ס, חבירו של שמואל שמעלקא, כיון שהוא היה החריף והשנון מבין השניים, ושמו הלך לפניו כעילוי ובקי נדיר. אך למרות שבטוח היה הבחור כי בקלות "יחליק" לישיבתו של החת"ס, שהרי ש"ס ופוסקים שגורים על לשונו, להפתעתו הגדולה, פני קדשו של רבנו לא האירו לו פנים. בדחייה עדינה, תוך שימוש באמתלאות שונות ומשונות כי המקום צר מלהכיל תלמידים חדשים, וכיוצא באלו, השיב מרן את פניו ריקם...

הצורב הצעיר יצא החוצה נדהם ומאוכזב, אינו מבין כיצד שערי הישיבה המהוללת ננעלו בפניו. הוא שבישיבתו הקודמת זכה להיות בשורה הראשונה של העילויים הנחשבים, נדחה כאחרון עמי הארץ?!

חברו הטוב שמואל שמעלקא, אשר המתין בחוץ בלב כבד, שמע את הבשורה המרה. וכי מה יאמר הוא, חשב לעצמו, אם חברי הגאון והעילוי נדחה, אני הקטן, קל וחומר שאין בכלל טעם לנסות. אך מכיון שעשה כבר את הדרך הארוכה עד כה, לא מצא טעם לפרוש טרם ינסה גם הוא את מזלו. וכך מצא את עצמו שמואל שמעלקא צועד לחדרו של החתם סופר, ליבו פועם בהתרגשות, רגליו כבדות, אך כמיהתו העזה לזכות ולהסתופף בצילו של גדול הדור גברה על חששותיו. הוא אזר עוז, נשם נשימה עמוקה ונקש בדלת בהיסוס.

והנה, הפלא ופלא. מרן החתם סופר, ענק הדורות, קיבלו במאור פנים מיוחד, כאילו ציפה לבואו. כאשר לאחר שיחה קצרה בלבד, בישר לו

הצצה נדירה

למפעלות הקודש של מפעל "היכל חתם סופר"

| מ. עקשטיין - א. כהן |

משוגרים הגליונות לעשרות יישובים מצפון הארץ ועד דרומה, ומשם מופצים ע"י עשרות מפיצים למעל 550 מוקדי חלוקה. הן הגליונות עצמם, הן במארזי הגליונות של 'אסיפת גליונות' ושל 'כל העלונים', ובארצות הברית לאחר ההדפסה המיוחדת על אדמת ארה"ב מופצים הגליונות ע"י חברת הפצה ידועה למאות מוקדים בשלל המרכזים היהודיים בניו יורק וניו ג'רזי, בבארא פארק, וויליעמסבורג, מאנסי, ליקוד ועוד רבות.

המערכת הטלפונית של היכל חתם סופר

מחלקה בפני עצמה היא קו התוכן של היכל חתם סופר, קו טלפוני עם 12 שלוחות פעילות, שבהם אלפי שיעורים מתורגומים ומשנתנו וחיוני רבינו החתם סופר. שיעורים על תשובות חתם סופר, שיעורים על דבריו על התורה, על המועדים. שיחות בעבודת ה' במשנתו. ואף שיחות מאלפות על חייו ופעליו של רבינו זי"ע.

וכל זאת ע"י עשרות מרביצי נודעים מכל רחבי תבל. משפיעים מארה"ב לצד רבנים מארה"ק, הסטרייטונים, רבנים, גאונים ואנשי שם. מאת המשרד הממונים על קו התוכן אנו מתוודעים על

שקיקה עצומה הקיים בכל שורות כרם בית ישראל לתורתו ומשנתו של רבינו, כאשר רק במשך כמה חדשי פעילות הקו הראשונים הצטברו בקו כולל של יותר מ-25,000 שעות האזנה - מכל רחבי תבל. כאשר יהודים מכל קצות הארץ החפצים להתחמם באור תורת רבינו מתחברים לשעה של התעלות בעוה"ז, ושומעים בשקיקה שיעורים באחד מארבעה השפות המופיעים במערכת, אידיש, לשון קודש, אנגלית וצרפתית.

פרויקט הקוויטלעך על ציון החתם סופר

חידוש שאין לו דוגמא בעולם, הוא היוזמה היומרתית מצד היכל חתם סופר, להנגיש את אפשרות שליחת הקוויטל אל הציון הקדוש לכל אדם, בכל מקום, בכל זמן, וללא עלות. אין לדבר דוגמא בשום ציון בעולם, פעילות תמידית וללא עלות מתוך מטרה חדורה, ליצור דרך לעם ישראל להזכיר את עצמו על ציון רבינו החתם סופר זי"ע.

עקבנו מעט אחרי מאות השמות הזורמים כל הזמן משלשה אפשרויות ההתקשרות, מהמערכת הטלפונית, מעמדות נדרים פלוס, ומהאימייל המיוחד שהוקם לצורך כך, ונדהמנו מכמות הקוויטלעך המתקבלים במשרד מדי שעה! שעות הלילה כשעות היום, בכל עת ובכל זמן. המערכת אינה שובתת לרגע.

אנשי המשרד הממונים על כך, פועלים סביב השעון, להעתיק כל שם בדקדוק, פרטי הבקשה, הוספות מיוחדות. ובמועד הנקבע, יוצא הקוויטל הקדוש בדרכו אל היכל הקודש ציון הקודש בפרעשבורג, כאשר שליח מיוחד, ת"ח

האמת היא, שכאשר ראינו לראשונה את השם של "היכל חתם סופר" בגליון השבועי שהתחיל לצאת לאור בשלהי החורף העבר, חשבנו לעצמנו, הנה עוד גליון ככל הגליונות, אם יחזיק מעמד תקופה של חצי שנה זה יהיה יפה מאד...

כחלוף חצי שנה מתחילת פעילות המפעל, ואנו מתוודעים מכל עבר על פעילות הולכת וגוברת של מיזמים כבירים חדשים לבקרים, השם "היכל חתם סופר" שחלחל לכלל שכבות הציבור, ואתו עמו זכרו הכביר של החתם סופר תורתו ומשנתו. לא יכולנו לעמוד מן הצד והיינו חייבים לתהות על קנקנו של מפעל זכרון זה.

הגליון השבועי "היכל חתם סופר"

גולת הכותרת של המפעל הוא הגליון השבועי "היכל חתם סופר" המופץ בעולם מדי שבוע ברבבות עותקים. כאשר מספר העותקים המודפסים בארץ

מכונות הדפוס פולטות את רבבות גליונות "היכל חתם סופר" מדי שבוע

אח ורע, הן זאת היתה תפילת רבינו בסיום צוואתו הקדושה: "שלא יבש המעיין ולא יקצץ האילן..."

הצוות במחלקה זו פועל ללא ליאות ובחריצות מופלאה. מיד עם התקבל התוכן מכלל העורכים - צוות תלמידי חכמים בעלי כשרון, הבקיאים ומורגלים בים

תורת רבינו החתם סופר, מתחילים הם מיד לשקוד על מלאכת ההו"ל, הגהה, עימוד, גרפיקה, ביקורת, הדפסה, כאשר כמובן כל אחד מאלה נעשה ע"י אנשי מקצוע מהשורה הראשונה בתחומם, למען יצא דבר נאה ומתוקן.

עם צאת הגליון מבית הדפוס לאור עולם, נפתחת מלאכת ההפצה הכבירה, כאשר בארץ ישראל

הגליונות יוצאים מהדפוס בדרכם להפצה במאות מוקדים ברחבי הארץ

הושיבו ישיבה על קברו

עם סגירת הגיליון התקבלה הבשורה המרנינה, כי בהנהלת "היכל החתם סופר" לא שוקטים על השמרים, וכבוד עשו לו במותו מלמד שהושיבו ישיבה על קברו (ב"ק טז ע"ב), ובחודש אלול העבר, בתחילת ימי הרחמים והרצון, נתייסד כולל "ישיבה על קברו", בה הוגים תלמידי חכמים ובני תורה מופלגים, סמוך ונראה לציון המצוינת קודש הקדשים מרן החתם סופר זיע"א בפרעשבורג. מדי שבוע בשבוע ביום

ערב שבת קודש, נוסעים עשרות ת"ח ובני תורה מעיר הבירה וויען לעבר פרעשבורג, שם עומדים להתפלל שחרית בהתלהבות בבית "מרכז חתם סופר" העומד ליד

הציון הקדוש, אחר התפלה וסעודת פת שחרית, יושבים בצוותא ללמוד ולעסוק ב"שאלות ותשובות חתם סופר", כדי שיהא שפתותיו של אותו צדיק דובבות בקבר, השיעור בתשובות חתם סופר נלמד בעיון ועמקות ובהירות, בהקדם לימוד הסוגיא והשו"ע עליה

דן מרן, להבין ולהשכיל כל סברא וחידוש, אשר כידוע דברי קדשו נכתבו בקצרה וטובא גניז ביה, וסמך על השואלים שהיו גדולי תורה ובקאים בסוגיות הש"ס. וכשאמרנו

"נוסעים מוינה לפרעשבורג", אין הכונה נסיעה סתמית כשאר נסיעות שבעולם, כי ב"ישיבה על קברו" גם הדרכים מוקדשים להכנה דרבה, וכך כל הדרך מוועין לפרעשבורג, עוסקים בני החבורה המסולאים בספיה"ק 'חתם סופר' על התורה.

אחר הלימוד ועסק התורה בתורת משה במשך כמה שעות, משתטחים על קבר איש אלקים מרן החת"ס זיע"א, וקוראים את ה'קוויטלעך' של כלל ישראל הנשלחים מכל קצות תבל ע"י המרכז הגדול של "היכל החתם סופר" שהוקם לצורך כך, כפי שכבר נזכרנו לראות, ומעתיירים בתפלה שבזכותו הגדול והקדוש יושעו כולם בדבר ישועה ורחמים.

מן ראוי להעתיק לשונו של ה'מגן אברהם' (סימן תקפז ס"ק טז) בשם מהרי"ל: "מקום מנוחת הצדיקים הוא מקום קדוש וטהור והתפלה נתקבלה יותר".

הכולל המיוחד מהווה חוליה נוספת בשרשרת הפעילות הזוהרת בעיר פרעשבורג, כאשר מיזם זה יצטרף להקמת בית הכנסת אורחים במקום לטובת הבאים לשפוך שיח בציון הקדוש, כך גם שוקדים בימים אלו ב"היכל החתם סופר" על זירוז תוכנית הקמת מקוה טהרה במקום לטובת הבאים מכל קצוות תבל.

פרטים נוספים יפורסמו א"ה בקרוב על המיזמים האדירים והתוכניות למען הבאים בצל קורת הציון הקדוש בכל ימות השנה.

ועוד היד נטויה

פעולות המשרד עוד לא נגמרו, אם זה המקוה או בית החתם סופר בדרעזניץ המשופצים בימים אלה ממש, ומושקעים שם סכומי עתק, בשביל להנגיש אותם לציבור יראי ה' בנוי ובהדר באימה וסילודין. ואם זה המקוה בפרעשבורג על יד ציון המצוינת של קודש הקדשים רבינו החתם סופר זיע"א, הקורם עור וגידים בצעדי ענק לקראת בנייתו בפאר והדר.

מצוות המפעל אנו שומעים שכל הפעולות הנ"ל הם הכנה דרבה לשנה נוספת של עוד מפעלות כבירים סביב דמות רבינו החתם סופר זיע"א.

וירא שמים, מגיע מווינה אל עבר ציון הקודש באימה, ואחר תפילה ותחנונים הוא מזכיר שם אחר שם בפרטות, בכובד ראש וברגש קודש מעתיר בעדם. **יושר יליצו בעדינו חיות אש.**

התחושה במחלקה זו במשרד מלווה בהילה קדושה שאין כדוגמתה, העובדים פועלים בחרדת קדש, יושבים ברצינות תהומית ורושמים שם אחר שם באימה ובסילודין. משרים תחושה כאילו עומדים אנו ממש על מפתן ציון רבינו. הקטנה היא בעיניך, הלא טפסי קוויטלעך אלו יוגשו לפני ולפנים בציון המצוינת תל תלפיות של רבינו החתם סופר!

השליח המיוחד שלנו לציון הקדוש עומד ומקריא את אלפי הקוויטלך

איך תמה באזנינו אחד מהמתעסקים: "ראית פעם איך יושב הגבאי מחוץ לפתח האדמו"ר וכותב את הקוויטלעך, באיזה רצינות ועילאיות הוא יושב?.. ועכשיו אמור לי, האם אני שאני יושב מחוץ לחדרו של רבינו החתם סופר, כותב את שמוותיהם של הגשים מול ציון הקודש באימה, האם אין אברי דא לדא נקשן?..."

229,241 דפי גמרא, ו-123,546 פרקי משניות

מחלקה שוקקת נוספת במשרדים, היא המחלקה האמונה סביב מבצעי הזכרון סביב יומא דהילולא של החתם סופר, שבשנה זו הם התקיימו בדמות מבצעי חלוקת הש"ס וחלוקת משניות לתשב"ר.

אנו מתוודעים מהם על ההיענות האדירה מכל קצות הארץ למבצעי הענק, כאשר אלפי לומדים מכל קצווי תבל, לקחו על עצמם שינון עשרות דפי גמרא לזכר נשמת רבינו החתם סופר. מהם לקחו עשרים דף, מהם שישים, ומהם מעל מאה דפי גמרא!

עשרות סיומי הש"ס ומאות רבות של סיומי מסכת אשר יתקיימו בעצם יומא דהילולא של רבינו, ע"י אלפי הוגי תורה בצוותא חדא, הם ודאי זכרון גדול ואדיר לנשמת רבינו בצורה שאין לה אח ורע.

כמו כן מבצעי לימוד המשניות לתשב"ר הניבו תוצאות בל יסוערו בדמות של מעל מאה וחמישים אלף פרקי משניות, שנלמדו ע"י אלפי ילדי תשב"ר מכל הקהילות והחוגים, תשב"ר מכל מקומות התורה יושבים ומשננים פרקי משניות רבים לזכרו הקדוש של רבינו החתם סופר, וכך נקשרים הם אל דמותו ועורגים אל זכרו.

מחלקה זו גם ממונה על מעמדי הזכרון שיתקיימו ביומא דהילולא, סעודת ההילולא המרכזית בעיה"ק ירושלים, מעמד זכרון אדיר שיתקיים בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, במקום מיוחד שנשכר לצורך כך עם מאות מקומות ישיבה וסעודה כדי המלך. כך גם ירידי הספרים ביום היא"צ, והדפסה מחודשת של כמה מספרי רבינו החתם סופר ועוד ועוד.

היכל החתם סופר

עליו ואת כנישיו להילולא דרבינו

לרגל יומא דהילולא של מרנא ורבנא
רבן של ישראל משה איש האלוקים רבינו

החתם סופר

זי"ע

החל בליל שישי, כ"ה תשרי הבעל"ט

ואשר גם חל בו יומא דהילולא של סניגורן של ישראל
בעל הקדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע

נתאסף כל אוהבי תורת רבינו משה

לסעודת הילולא

רבתיית כיד המלך

בשילוב סיומי הש"ס

שנלמדו על ידי אלפי בני ישראל

וסיומי ששה סדרי משנה

שנלמדו על ידי אלפי ילדי תשב"ר

אוהבי וחובבי תורת רבינו חתם סופר, יחד עם כל עמך בית ישראל
מוזמנים להתאסף כאיש אחד ובלב אחד, וליטול חלק במעמד נשגב זה

המעמד האדיר יתקיים אי"ה

בבית המדרש הגדול ראתמסטריווקא

רחוב גבעת משה ירושלים

בליל שישי אור לכ"ה תשרי

בשעה 5:00 אחה"צ

מתנה
מיוחדת
למסיימי
מסכת שלמהטובי בעלי
המנענים
יזמינו את הערב
בנינוי קודש
מיוחדיםאמרות שפר
וסיפורי קודש
במורשתו ובדרכיו
ספי מרגן ורבנן
שלטי"א

בעלי הסיומים יביאו צילום עמוד אחרון של המסכת

הכניסה למעמד תתאפשר אך ורק על ידי רישום בקו ההיכל: 0733.454.678 | או בנדריס פלוס - היכל החת"ס | ג.ב. לא תתאפשר כניסה לילדים כלל

יריד ספרים ענק בשילוב גדולי המכונים והמחברים, מכל ספרי רבינו החתם סופר, מתורתו ומורשתו, ותהלוכות
חייו, במחירים מוזלים במיוחד לרגל הילולא, יתקיים אי"ה במעמד הגדול! נצלו את ההזדמנות הנדירה!

מתחם מיוחד!